

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra rozvojových a environmentálních studií

Rozvojové dopady migrace v Kazachstánu

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Autor:	Sabina Suchancová
Studijní program:	B0588A330001 Mezinárodní rozvojová a environmentální studia
Studijní obor:	Mezinárodní rozvojová a environmentální studia
Forma studia:	Prezenční
Vedoucí práce:	Lucie Macková M.A., Ph.D.
Rok:	2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně na základě zdrojů a literatury, které jsem uvedl v příloženém seznamu.

V Olomouci dne .....

.....

Podpis autora

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Sabina SUCHANCOVÁ**
Osobní číslo: **R19439**
Studijní program: **B0588A330001 Mezinárodní rozvojová a environmentální studia**
Studijní obor: **Mezinárodní rozvojová a environmentální studia**
Téma práce: **Rozvojové dopady migrace v Kazachstánu**
Zadávající katedra: **Katedra rozvojových a environmentálních studií**

Zásady pro vypracování

Migrační procesy hrají významnou roli v socioekonomickém a demografickém rozvoji Kazachstánu. Tato práce pojednává o mezinárodní a vnitřní migraci, její historii a vývoji. Bakalářská práce se zabývá teoretickými aspekty migrace včetně jejich eventuálních příčin. Cílem je analyzovat migrační trendy Kazachstánu po rozpadu SSSR a formulovat význam migrace a její rozvojové dopady.

Rozsah pracovní zprávy: **10 – 15 tisíc slov**
Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

Aldashev, A., Dietz, B. 2011. Determinants of internal migration in Kazakhstan. MPRA Paper No. 34922. 21. listopadu 2011. Regensburg: Osteuropa Institut. https://mpra.ub.uni-muenchen.de/34922/1/MPRA_paper_34922.pdf
Bokayev, B., Ismailova, R., Torebekova, Z. 2020. Affecting International Migration Trends through a Multi-Faceted Policy. Studia Politica: Romanian Political Science Review 20(2), 223-243. de Haas, H. 2018. Migration and Development: A Theoretical Perspective. International Migration Review 44(1), 227-264. Kuşçu, I. 2013. Ethnic Return Migration and Public Debate: The Case of Kazakhstan. International Migration 52(2), 178-197. Saparbekova, A., Kocourková, J., Kučera, T. 2015. Sweeping ethno-demographic changes in Kazakhstan during the 20th century: a dramatic story of mass migration waves. AUC Geographica 50(1), 75-90.

Vedoucí bakalářské práce: **Lucie Macková, M.A., Ph.D.**
Katedra rozvojových a environmentálních studií

Datum zadání bakalářské práce: 27. dubna 2021
Termín odevzdání bakalářské práce: 22. dubna 2022

L.S.

---

doc. RNDr. Martin Kubala, Ph.D.
děkan

---

doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 12. května 2021

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí mé bakalářské práce paní Lucii Mackové M.A., Ph.D. za rady a připomínky, které mi poskytla při tvorbě této bakalářské práce.

Bibliografická identifikace

Jméno a příjmení	Sabina Suchancová
Název práce	Rozvojové dopady migrace v Kazachstánu
Typ práce	Bakalářská
Pracoviště	Katedra rozvojových a environmentálních studií
Vedoucí práce	Lucie Macková M.A., Ph.D.
Rok	2022

Abstrakt

Migrační procesy hrají významnou roli v socioekonomickém a demografickém rozvoji Kazachstánu. Tato práce pojednává o mezinárodní a vnitřní migraci v Kazachstánu, její historii a vývoji. Bakalářská práce se zabývá teoretickými aspekty migrace včetně jejich eventuálních příčin. Cílem je analyzovat migrační trendy Kazachstánu po rozpadu SSSR a formulovat význam migrace a její rozvojové dopady.

Klíčová slova	Migrace, vnitřní migrace, diaspora, rozvoj, Kazachstán
Počet stran	44
Jazyk	Česky

Bibliographical identification

Name and surname	Sabina Suchancová
Title	Development impacts of migration in Kazakhstan
Type of thesis	Bachelors
Department	Department of Development and Environmental Studies
Supervisor	Lucie Macková M.A., Ph.D.
Year	2022

Abstract

Migration processes play an important role in the socio-economic and demographic development of Kazakhstan. This thesis deals with the migration movements of Kazakhstan, their history and development. The thesis deals with theoretical aspects of migration, including their possible causes. The aim is to analyze the migration trends of Kazakhstan after the collapse of the USSR and formulate the importance of migration and its impacts on Kazakhstan.

Keywords	Migration, internal migration, diaspora, development, Kazakhstan
Number of pages	44
Language	Czech

Seznam obrázků, grafů a tabulek

Obrázek 1: Charakteristika území Kazachstánu 18

Tabulka 1: Administrativní jednotky Kazachstánu 25

Graf 1: Vývoj imigrace a emigrace s ukazatelem HDP na osobu 27

Graf 2: Vnitřní migrace v Kazachstánu během let 2000-2021 39

Graf 3: Porovnání vnitřní a vnější migrace v Kazachstánu během let 2000-2021 40

Seznam zkratek

A

AMO Asociace pro mezinárodní otázky

ASSR Autonomní sovětská socialistická republika

E

EEU Eurasijský ekonomický svaz

EHS Evropské hospodářské společenství

F

FIDH Mezinárodní federace pro lidská práva

G

GAFMA Bezplatná lékařská pomoc v rámci Kazachstánu

GCM Globální pakt pro bezpečnou, řízenou a pravidelnou migraci

I

IOM Mezinárodní organizace pro migraci

IPCC Mezivládní panel pro změnu klimatu

M

MZV Ministerstvo zahraničních věcí

N

NGO Nestátní nezisková organizace

O

OBSE Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

OSN Organizace spojených národů

P

PMP Budování migračních partnerství v rámci Kazachstánu

R

RSFSR Ruská sovětská federativní socialistická republika

S

SNIP Semipalatinský jaderný testovací polygon

SSSR Sovětský svaz

U

UN Organizace spojených národů

UNDP Rozvojový program OSN

UNFPA Populační fond OSN

UNHCR Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky

UNICEF Dětský fond OSN

UNODC Úřad OSN pro drogy a kriminalitu

Obsah

1. ÚVOD A CÍL PRÁCE	11
1.1 ÚVOD	11
1.2 CÍL A METODIKA PRÁCE.....	12
2. MIGRACE	13
2.1 ZÁKLADNÍ POJMY SOUVISEJÍCÍ S MIGRACÍ	13
2.2 TYPOLOGIE MIGRACE	14
2.3 MEZINÁRODNÍ A VNITŘNÍ MIGRACE.....	14
2.4 ENVIRONMENTÁLNÍ MIGRACE	15
2.5 TEORIE MIGRACE.....	16
2.5.1 <i>Push a pull faktory</i>	16
2.6 REMITENCE	16
3. CHARAKTERISTIKA KAZACHSTÁNU	17
3.1 HISTORIE KAZACHSTÁNU	18
3.1.1 <i>Ruská nadvláda 1731-1917</i>	19
3.1.2 <i>Sovětská nadvláda 1920-1991</i>	21
3.1.3 <i>Kazašské hladomory</i>	22
3.2 SLOŽENÍ OBYVATELSTVA	23
3.3 NÁBOŽENSTVÍ	24
3.4 SPRÁVNÍ A ADMINISTRATIVNÍ ČLENĚNÍ STÁTU	24
4. MIGRACE V KAZACHSTÁNU	26
4.1 EMIGRACE Z KAZACHSTÁNU	27
4.2 IMIGRACE DO KAZACHSTÁNU.....	31
4.2.1 <i>Pracovní migrace v Kazachstánu</i>	33
5. VNITŘNÍ MIGRACE V KAZACHSTÁNU	38
5.1 ENVIRONMENTÁLNÍ MIGRACE V KAZACHSTÁNU.....	41
6. TRENDY MIGRACE V KAZACHSTÁNU A JEJICH DOPAD NA ROZVOJ ZEMĚ 44	
7. ZÁVĚR	48

1. Úvod a cíl práce

1.1 Úvod

Kazachstán se nachází v srdci Eurasie a je po staletí epicentrem silných migračních pohybů a demografických procesů. Kazachstán je domovem více než 100 národností. Většinu z nich tvoří Kazaši a za nimi následuje ruská populace. Všechny etnické skupiny se tolerují a respektují navzájem, stejně jako respektují své tradice a zvyky. Ve 21. století nabyly otázky migrace obyvatelstva na celém světě zvláštního významu. Globální migrační procesy spočívají v obecných trendech migrace z méně rozvinutých zemí do zemí více rozvinutých (ale i naopak) a jejich součástí jsou i etnické a kulturní vazby.

Kazachstán je jedním z příkladů takových procesů. V souvislosti s globalizací, neomezenou výměnou informací a technologií, má Kazachstán velmi konkrétní cíle, které se týkají imigrační politiky. Na jedné straně jde o zachování národní identity a historie, na druhé straně o sociální, ekonomické a kulturní faktory. Politika diaspory Kazachstánu se po získání nezávislosti zaměřila na přilákání etnických Kazachů na území Kazachstánu. Toto je považováno za faktor stability státu zaměřený na zachování národní identity. Dnes hraje migrace důležitou roli v sociálním, ekonomickém a demografickém vývoji Kazachstánu. Na jedné straně je Kazachstán úspěšně se rozvíjejícím státem, který přitahuje pozornost svých středoasijských sousedů a Číny. Na druhou stranu vtažený do procesu globální migrace, ztrácí poměrně velký počet vlastních občanů, kteří se stěhují do zahraničí za prací. Mezi Kazachstánem a středoasijskými zeměmi existuje migrační subsystém s rozsáhlými migračními toky a udržitelnými geografickými preferencemi.

Tato práce bude zaměřena na migraci v Kazachstánu a její dopad na rozvoj země. Bakalářská práce se skládá z 5 hlavních kapitol. V první kapitole je představena definice migrace a její druhy. Kapitola se věnuje také push a pull faktorům a remitencím, které tvoří důležitou součást migrace jako takové. V druhé kapitole je popsána charakteristika Kazachstánu, včetně historie země, složení obyvatelstva, náboženství a správního členění Kazachstánu. Třetí kapitola se věnuje migraci v Kazachstánu a jsou v ní popsány imigrace a emigrace v minulosti a dnes. Tato kapitola obsahuje také pracovní migraci, která spadá pod imigraci do Kazachstánu. Ve čtvrté kapitole je popsána vnitřní migrace v Kazachstánu a v rámci ní také environmentální migrace a její dopady na zemi a

obyvatele. Poslední kapitola shrnuje migrační trendy v Kazachstánu a jejich dopad na rozvoj země.

1.2 Cíl a metodika práce

Cílem této bakalářské práce je analyzovat rozvojové dopady migrace v Kazachstánu. Jak se migrace v Kazachstánu vyvíjela a s jakými problémy se země potýká v rámci migrační politiky. Práce analyzuje, jaké příležitosti a rizika jsou spojeny s migrací v Kazachstánu. Bakalářská práce se bude snažit odpovědět na následující výzkumné otázky:

- *Z jakých zemí proudí nejvíce migrantů do Kazachstánu a do kterých zemí migranti z Kazachstánu odchází?*
- *Jaké jsou environmentální příčiny migrace v Kazachstánu?*
- *Jaký vliv má vnitřní migrace na rozvoj Kazachstánu?*
- *Jaké jsou trendy týkající se migrace v Kazachstánu?*

Při vypracování bakalářské práce byla využita rešeršně-kompilační metoda, tzn. že byly sbírána data a následně tříděna podle jejich relevance. Následně byly analyzovány a zapracovány do textu. Pro tuto bakalářskou práci byly využity zdroje hlavně v elektronické podobě, kvůli aktuálnosti dat. Klíčové zdroje pro tuto práci byly získány zejména z ruských psaných odborných článků vědeckých žurnálů, ze zpráv a studií mezinárodních organizací a dalších internetových kazašských zdrojů. Stejnými zdroji pro bakalářskou práci byly odborné analýzy daných témat. Z důležitých mezinárodních organizací byly vybrány např. IOM (Mezinárodní organizace pro migraci), UNHCR (Úřad vysokého komisaře pro uprchlíky), UN (Organizace spojených národů) a UNDP

(Rozvojový program OSN). Dalšími důležitými zdroji byly Zákony kazašské republiky s daty jejich vydání. Limitem při psaní práce byl nedostatek českých zdrojů a chybějící dostupná data nebo jejich věrohodnost. Proto bylo vždy posouzeno více zdrojů a vybrán nejrelevantnější z nich.

2. Migrace

Za migraci považujeme přemísťování či stěhování lidí do jiných zemí, či částí v rámci státního vnitřního území. Při migraci může osoba změnit své místo pobytu na kratší či delší dobu, anebo na trvalo. V rámci migrace se tak setkáváme s „prostorovým pohybem“ obyvatelstva. Při definici migrace je nutné odlišit mobilitu od migrace, přičemž mobilita souvisí s jakýmkoli pohybem obyvatelstva za různými účely a na různá místa. Migrace pak většinou nastává při změně trvalého bydliště. (Palát, 2014) Za migraci nepovažujeme cestování, dojíždění či vyjíždění, např. za prací, a dočasnou změnu bydliště. (AMO, 2009)

2.1 Základní pojmy související s migrací

Uprchlíkem se rozumí osoba, která splňuje definiční znaky uprchlíka ve smyslu Ženevské úmluvy. V ČR je osoba, které bylo přiznáno postavení uprchlíka, označována jako azylant. (Ministerstvo vnitra České republiky, 2021)

Žadatelem o azyl je osoba, která sama sebe považuje za uprchlíka a požaduje mezinárodní ochranu, nejčastěji před pronásledováním nebo pokud jí hrozí vážné nebezpečí v zemi původu. Každý uprchlík je nejdříve žadatelem, ale ne každého žadatele prohlásí za uprchlíka. V čase, kdy uprchlík čeká na vyhovění či nevyhovění žádosti, používáme pojem “žadatel o azyl” či “žadatel o mezinárodní ochranu”. (UNHCR Česká republika, 2016)

O Dobrovolnou a nedobrovolnou migraci se jedná v případě, pokud člověk migruje z vlastní vůle, pak se jedná o dobrovolnou migraci. Pokud je však člověk vyhoštěn či musí být evakuován, hovoříme o migraci nedobrovolné. (AMO, 2009)

Dočasná migrace obsahuje všechny formy pohybu, které nemají trvalý charakter. Při cirkulární migraci, která spadá pod dočasnou migraci a obsahuje návraty migranta,

pozorujeme cyklické, opakující se vzorce pohybu, při nichž se migrant neustále pohybuje mezi místem svého původu a cílovou oblastí. Kvůli těmto okolnostem se státní politika soustřeďuje na příjem pracovních migrantů pouze na předem určitou a časově stanovenou dobu. Ta se nedá prodloužit a nazýváme ji dočasnou pracovní migrací. Tato politika tedy usiluje, aby se migranti v hostitelské zemi neusadili natrvalo a vrátili se zpět do své domoviny. (Čížinský, 2012)

2.2 Typologie migrace

Migrace se odvíjí zpravidla od tří faktorů. Těmi jsou důvody migrace, vzdálenost a čas. Při vytyčení lokalizace dělíme migraci na mezinárodní migraci a vnitřní migraci. V rámci kritéria příčiny se jedná o dobrovolnou a nedobrovolnou migraci. Při dobrovolné migraci se lidé rozhodují sami o přestěhování se z důvodu studia, práce, či rodiny. Naopak nedobrovolná migrace nespadá pod svobodnou volbu a lidé jsou nuceni své místo pobytu opustit, ať už z náboženských, politických nebo environmentálních důvodů. Jako poslední zohledňujeme kritérium časovosti, mezi něž řadíme stálou, či dočasnou migraci. (Henig, 2007)

2.3 Mezinárodní a vnitřní migrace

V rámci mezinárodní migrace se migranti pohybují mezi státy. Mezinárodní migraci dělíme na kontinentální (jež dále rozdělujeme na regionální migraci) a mezikontinentální. (Henig, 2007) Vnitřní migrace je forma geografického nebo prostorového přemísťování osob zahrnující změnu obvyklého bydliště v rámci země (regionu, provincie, města/obce) během stanoveného období pozorování z hospodářských, sociálních, politických a kulturních důvodů.

2.4 Environmentální migrace

Environmentální migrace zahrnuje klimatickou migraci, což je případ, kdy lidé migrují z důvodu změny klimatu, či životního prostředí. Environmentální migrace zahrnuje také plánované přemístění, plánovaný proces, kdy se lidé stěhují ze svých domovů, usazují se na novém místě a jsou jim poskytnuty podmínky pro obnovu jejich života v důsledku katastrof nebo zhoršení životního prostředí. Plánované přemístění se obvykle používá ke klasifikaci přemístění v rámci státních hranic pod pravomocí státu. Environmentální migranti také nejsou podle mezinárodního uprchlického práva právně považováni za uprchlíky. Uprchlík je právní termín popisující lidi, kteří opouštějí svůj domov z důvodu pronásledování z rasových, náboženských, národnostních problémů či z důvodu příslušnosti k určité sociální skupině nebo politického názoru. Vzhledem k tomu, že životní prostředí zde není klasifikováno, tito lidé nejsou uprchlíci. (Tomorrow's world today, 2021)

Environmentální změny a katastrofy jsou odjakživa hlavní hnací silou migrace. Předpovědi změny klimatu pro 21. století však naznačují, že se očekává, že ještě více lidí bude migrovat, protože extrémní jevy související s počasím, jako jsou povodně, sucha a bouře, budou stále častější a intenzivnější. (IPCC, 2014) Změny srážek a teplotní vzorce ovlivňují živobytí a lidskou bezpečnost. Globální pakt pro bezpečnou, řízenou a pravidelnou migraci (GCM) z roku 2018, vůbec první vyjednaný globální rámec pro migraci, uznává, že migrace v kontextu katastrof, změny klimatu a zhoršování životního prostředí je realitou, a zavazuje se podporovat migranty i státy. IOM předložila v roce 2007 širokou pracovní definici environmentální migrace, která se usiluje o zachycení složitosti problémů, o které jde. „Environmentální migranti jsou osoby nebo skupiny osob, které jsou převážně z důvodů náhlé nebo postupné změny prostředí, která nepříznivě ovlivňuje jejich život nebo životní podmínky, povinný dočasně nebo trvale opustit své obvyklé domovy nebo se tak rozhodnou opustit. Pohybují se buď v rámci své země, nebo v rámci zahraničí (IOM, 2007).

2.5 Teorie migrace

2.5.1 Push a pull faktory

Příčinou migrace obyvatel je kombinace push a pull faktorů. Za push faktory považujeme důvody, kdy jsou lidé nuceni přestěhovat se ze svých domovů. Patří mezi ně např. nedostatečná bezpečnost obyvatel, absence pracovních příležitostí, vysoká kriminalita, přírodní katastrofy, nedostatek jídla nebo válečné konflikty. Naopak příležitosti, díky kterým se lidé stěhují do určitých destinací a oblastí, se nazývají pull faktory. Mezi ně můžeme zařadit volná pracovní místa a vyšší úroveň nabízených pracovních míst (s nimi spojenou vyšší úroveň života), nízká kriminalita, dostatek jídla, lepší klimatické podmínky či politická a bezpečnostní stabilita). (AMO, 2009)

2.6 Remitence

Za remitenci je považována platba peněz, kterou odesílatel převádí do jiné země. To znamená, že remitencí může být jakákoli platba faktury či platba na účet. Termín remitence se však v dnešní době nejčastěji používá k popisu peněžní částky, kterou někdo pracující v zahraničí poslal své rodině domů. Termín je odvozen od slova remit, což znamená poslat zpět. (Murphy, 2021)

Praxe zasílání remitencí je stará staletí, ale rozsah a rychlost remitencí se v posledních desetiletích dramaticky zvýšily. Remitence nyní představují velký, rostoucí a stabilní tok kapitálu do chudších zemí světa, a proto jsou předmětem zájmu rozvojových geografů a ekonomických geografů. V celosvětovém měřítku jsou nyní zaznamenány remitence výrazně větší než toky rozvojové pomoci a v roce 2017 se odhadovalo, že celkově činily přibližně 613 miliard USD, z čehož 466 miliard USD bylo zasláno do rozvojového světa. (Page, 2020) Geografie tohoto globálního příběhu, který je obecně analyzován v měřítku národních států, vyžaduje určité pečlivé vytipování, protože remitence nejsou distribuovány rovnoměrně po celém světě, ale liší se podle regionu, země a pohlaví.

Obecně se předpokládá, že remitence jsou přínosné pro národní hospodářství, do kterého jsou zasílány, i pro jednotlivce a domácnosti, kteří je přijímají.

3. Charakteristika Kazachstánu

Kazachstán je oficiálně označován názvem Republika Kazachstán. Ústava Kazachstánu připouští také název Kazachstán (kazašsky Kazakhstan Republikasy, anglicky Republic of Kazakhstan). Hospodářsky i sociálně je Kazachstán nejvyspělejší stát střední Asie. (MZV, 2019)

Kazachstánu je svou rozlohu 2 724 902 km² (34x větší než ČR) devátý největší stát a vůbec největší vnitrozemský stát na světě. Rozkládá se ve střední Asii a malou částí svého území západně od řeky Ural zasahuje také do Evropy. Celková délka obvodu hranic činí 13 349,9 km. Délka hranic s Ruskem činí 7 548,1 km, s Uzbekistánem 2 351,4 km, s Čínskou lidovou republikou 1 782,8 km, s Kyrgyzstánem 1 241,6 km a s Turkmenistánem 426 km. (MZV, 2019) Území Kazachstánu je tvarově kompaktní. Dle mého názoru, je Kazachstán ve velmi výhodné pozici, neboť se jeho území rozprostírá mezi dvěma velmocemi, kterými je Rusko a Čína. Tím se naskýtá mnoho obchodních příležitostí. Kazachstán má však také, co nabídnout, neboť je bohatý na přírodní i nerostné suroviny. Ať už hovoříme o uranu, v jehož těžbě je Kazachstán světovou jedničkou, anebo vesmírnou stanicí Bajkonur, kterou si na území Kazachstánu pronajímají Rusové. Kazachstán má také obrovské volné plochy, neboť na tak velkou zemi, připadá pouze 18 milionů obyvatel.

Obrázek 1: Charakteristika území Kazachstánu

(Zdroj: Britannica.com)

3.1 Historie Kazachstánu

Nejstarší důkazy o osídlení pocházejí z doby kamenné. Oblast měla výborné podmínky pro rozvoj pastevectví. Ve středověku vedla přes zemi tzv. Hedvábná stezka. Vzniklo zde několik významných center obchodu. Ve 13. století vpádl do Kazachstánu Čingischán se svými hordami. Kazachové byli poraženi a oblast se stala součástí Mongolské říše. Oblast byla opět sjednocena v 16. století, kdy vznikl územně velice velký Kazašský chanát. V 17. století chanát podlehl nájezdům Džungarů, kteří obsadili centrální a východní oblast země. (Aktuálně.cz, 2016)

3.1.1 Ruská nadvláda 1731-1917

První protektorát Ruska započal roku 1731 schválením petice, kterou podal chán mladšího žuzu Abulkhair s jeho syny. V té žádal carevnu Annu Ioannovnu o rozšíření ruského občanství na mladší žuz, kterému sám vládl. Tohoto příkladu následoval střední žuz v čele s chánem Samekem. Chánové mladšího a středního žuzu se zavázali střežit ruské hranice, prosazovat ruské vojenské, politické a obchodní zájmy na území pod jejich kontrolou a platit za yasak "zvířecími kůžemi". Na oplátku ruské úřady zaručily Kazachům mladšího a středního žuzu ochranu před ničivými nájezdy Džungarů a Baškirů.

Po smrti chána Abulkhaira v roce 1748 ruský vliv v kazašských stepích zeslábl. Chán Batyr, který zpochybnil autoritu chána Nuraly nad mladším žuzem, změnil svou orientaci na Džungarský chanát a po porážce Džungarského chanátu říší Qing v roce 1756 uznal svrchovanost Pekingů nad Kazachy mladšího žuzu. Tím skončila na nějakou dobu nadvláda Ruska v Kazachstánu.

Začátku totální expanze Ruska v Kazachstánu předcházela výstavba silných ruských opevnění podél rusko-kazašské hranice, přijetí pobídkových opatření vládou k přesídlení ruských rolníků a obchodníků do pohraničních oblastí s Kazachstánem a politický a ekonomický tlak na místní vládcy. Mezi lety 1716 a 1811 bylo postaveno na 46 pevností a 96 pevnůstek na čtyřech liniích.

Mezi lety 1773-1775 proběhlo Pugachevovo povstání, které podpořily mladší a střední žuz. Toto povstání mělo v úmyslu navrátit Ruskou nadvládu v Kazachstánu. Politika Kateřiny II. v regionu kombinovala vojenské potlačování, stimulaci ekonomických zájmů Kazachů na ruské nadvládě a kulturní a ideologickou expanzi. Jako způsob ideologické kontroly považovala Kateřina II. islamizaci Kazachů prostřednictvím kazašských Tatarů. V roce 1784 byl vydán dekret o masové výstavbě mešit. Výsledkem bylo, že se islám stal dominantním náboženstvím v kazašských stepích.

S převodem nejvyšších mocenských funkcí nad Kazachy mladšího a středního žuzu do Petrohradu začala mít moc chánů nominální charakter. V roce 1818 byl titul „chán“ zrušen ve středním žuzu a v roce 1824 v mladším žuzu. Poté následovalo začlenění zemí středního žuzu do západní Sibiře pod názvem "Kyrgyzská step". V roce 1844 byli Kazaši bývalého mladšího žuzu převedeni do paralelní správy asijského oddělení ministerstva

zahraničních věcí a orenburského vojenského velitele a bývalé území žuzu bylo rozděleno do tří regionů (západní, střední a východní). (Arystan, 2005)

V letech 1820-1840 byly provedeny reformy na území kazašských stepí, jejichž hlavním

představitelem byl generální guvernér západní Sibíře M. M. Speransky. Účelem reforem bylo vytvořit územní administrativní rozdělení mezi Kazachy namísto dříve existující klanové divize a integrovat Kazachstán do správního systému Ruské říše. Ekonomické reformy byly zaměřeny na přeměnu kočovníků na sedavé a civilizované obyvatele a na další rozvoj Kazachstánu. Obyčejní kočovníci byli zdarma obdařeni pozemky a zemědělskými nástroji.

Po zachycení Šymkentu ruskou armádou (1866) v boji proti Kokandskému chanátu se celé moderní území Kazachstánu dostalo pod ruskou vládu. 21. listopadu 1868 bylo v kancléřství carské vlády zveřejněno "Dočasné nařízení", podle kterého byly všechny pozemky Kazachů převedeny do státního vlastnictví. Od té doby již začal masivní příliv ruských osadníků do Kazachstánu.

V letech 1906-1912, v důsledku Stolypinské agrární reformy, bylo z evropské části Ruska do kazašských stepí přepraveno až 500 000 rolnických farem (Internetový portál Nur, 2012), kterým bylo přiděleno více než 17 milionů desiatin již rozvinutých zemí a Kazaši byli vyhnáni na stepní území, která jim byla přidělena ruskou vládou.

Například ruské obyvatelstvo v Semirechenské oblasti, které v roce 1916 představovalo pouze 6% celkové populace, vlastnilo 57,7% půdy vhodné k pěstování a pouze 42,3% obdělávané půdy bylo ponecháno místnímu obyvatelstvu. (Chokay, 2005)

V roce 1917 byla založena politická strana "Alash", která se stavěla proti bolševikům a usilovala o politickou autonomii od sovětů. Strana požadovala přijetí zákonů o uznání Kazachů jakožto vlastníků půdy, otevření škol a univerzit s mateřským jazykem a svobodu, rovnost a práva pro chudé. Nicméně, po nástupu bolševiků k moci v roce 1920, byla politická strana "Alash" okamžitě zrušena a všichni její vůdci byli zastřeleni v roce 1930. (Coursehero, 2022)

3.1.2 Sovětská nadvláda 1920-1991

Historickými předchůdci Kazašské SSR byla řada sovětských autonomních entit v rámci Ruské SFSR. 10. července 1919 bylo vytvořeno kyrgyzské území, na jehož základě byla 26. srpna 1920 vytvořena Kyrgyzská ASSR s hlavním městem v Orenburgu. V důsledku vymezení střední Asie národním státem v letech 1924-1925 byla téměř všechna území ovládaná kazašským obyvatelstvem sjednocena jako součást jediné kazašské autonomie a v únoru 1925 byla oblast Orenburgu stažena z Kyrgyzské ASSR a převedena do přímé podřízenosti RSFSR. Dekretem Všeruského ústředního výkonného výboru z 15. června 1925 byla Kyrgyzská ASSR přejmenována na Kazašskou ASSR, 17. července 1925 se hlavním městem stalo město Kzyl-Orda. V roce 1929 bylo hlavní město přesunuto do Alma-Aty. 20. července 1930 byla Kara-Kalpakská autonomní oblast (v roce 1936 převedena do Uzbeké SSR) převedena z kozácké ASSR do přímé podřízenosti RSFSR. 5. února 1936 byla Kazašská ASSR přejmenována na Kazašskou ASSR. 5. prosince 1936 byla Kazašská ASSR stažena z Ruské SFSR a získala status svazové republiky zvané Kazašská SSR. 24. dubna 1990 Nejvyšší sovět Kazašské SSR (nejvyšší orgán v republice) zřídil post prezidenta Kazašské SSR přijetím zákona "O zřízení funkce prezidenta Kazašské SSR a dodatků a dodatků k ústavě Kazašské SSR". (Zákon Kazašské sovětské socialistické republiky z 24. dubna, 1990)

Ve stejný den Nejvyšší sovět zvolil Nursultana Nazarbajeva, prvního tajemníka Ústředního výboru Komunistické strany Kazašské SSR, prezidentem. (Ústava Republiky Kazachstán ze dne 28. ledna 1993, 1993) 25. října 1990 přijal Nejvyšší sovět Kazašské SSR Deklaraci o státní suverenitě republiky. Dne 17. března 1991, v referendu All-Union o zachování SSSR, absolutní většina obyvatel Kazašské SSR (94,1 %), kteří hlasovali, podpořila zachování SSSR.

Dne 1. prosince 1991 se konaly první celostátní volby prezidenta republiky. 10. prosince 1991 byl název státu "Kazašská sovětská socialistická republika" změněn na "Republika Kazachstán". Název "Kazašská sovětská socialistická republika" v ústavě z roku 1978 platné v té době však zůstal zachován až do přijetí ústavy Republiky Kazachstán 28. ledna 1993. (Zákon Kazašské sovětské socialistické republiky z 24. dubna, 1990) 16. prosince 1991 byl Kazachstán poslední z republik Unie, která vyhlásila svou nezávislost. (Ústavní právo republiky Kazachstán, 1991) Vzhledem k tomu, že

Kazašská SSR neuspořádala referendum o odtržení od Svazu sovětských socialistických republik a nebylo stanoveno přechodné období, aby republika zvážila všechny kontroverzní otázky z formálního hlediska, byl tento zákon v rozporu se zákonem SSSR ze dne 3. dubna 1990 "O postupu při řešení otázek souvisejících s odtržením Svazové republiky od SSSR". 21. prosince prezident Kazachstánu Nursultan Nazarbajev podepsal Almatský protokol k Belovezhské dohodě o ukončení existence SSSR a Alma-Atskou deklaraci o cílech a principech SNS. 23. prosince Nejvyšší rada Republiky Kazachstán ratifikovala Belovezhskou dohodu spolu s protokolem.

3.1.3 Kazašské hladomory

První hladomor se udál v letech 1921-1922 a druhý hladomor trval od roku 1930 do roku 1933. Uvádí se, že populace Kazachstánu klesla o 3 379 500 lidí v období června 1930 a června 1933. Historik M. Kozibajev ve svých dílech zmiňuje, že pokud ještě vyloučíme počet uprchlíků z tzv. výše uvedeného množství lidí, dostaneme se až ke 2 200 000 lidí. Existují záznamy, že během hladovění v letech 1921-1922 zemřelo 1 700 000 lidí. V letech 1932-1933 zemřelo 2 300 000 lidí. (Zhanaikhana Bolat, 2013)

Kazašský hladomor v letech 1930-1933 byl součástí kolektivizačního hladomoru, který sužoval Sovětský svaz, zejména Ukrajinu, ale také volžské, donské a kubánské území Ruska. Hladomor začal v hlavních obilných oblastech a všude byl způsoben stejnou hlavní příčinou: v roce 1929, pod vedením Stalina, Moskva zahájila první pětiletý plán-program transformace společnosti, průmyslu a zemědělství na celém území nového sovětského státu. Aktivisté pracovali pro kolektivizaci venkova, vyhnání rolníků z jejich půdy a transport jejich zemědělských produktů, jako je maso a obilí. (Cameron, 2015) Politika industrializace a solidarity F. I. Gološekina, který vládl Kazachstánu během 1925-1935 byla velmi náročná. V důsledku toho vážně utrpěly oblasti chovu dobytka, počet 40 milionů dobytka klesl na 4 miliony. (Cameron, 2015)

V důsledku toho se chudobou postižení Kazaši museli přestěhovat do sousedních zemí, jako je Čína, Mongolsko a dále Afghánistán, Írán a Turecko. Fakta o hladomoru z roku 1920-1933 byly publikovány pouze v zahraničním tisku, ve kterých je uvedena smrt až 4 milionu Kazachů. (Zhanaikhana Bolat, 2013)

V předvečer hladomoru byla nová sovětská republika Kazachstán multietnickou společností skládající se z turkicky mluvících muslimských kočovníků známých jako "Kazaši" a představující největší etnickou skupinu v republice (57,1% populace), stejně jako významné procento populace ruských a ukrajinských menšin (19,6 a 13,2 %). Bezprostředně po národním vymezení v roce 1924 nebo reorganizaci politických hranic sovětské Střední Asie na základě národnosti byl Kazachstán znám jako Kyrgyzská ASSR. V roce 1925 byla přejmenována na Kazašskou ASSR. V roce 1936 se Kazachstán stal SSR a získal plný status svazové republiky. (Cameron, 2015)

3.2 Složení obyvatelstva

Podle projekcí nejnovějších údajů OSN činí Současná populace Kazachstánu 19 119 368 obyvatel. (World population review, 2022) Etnickou většinu Kazachstánu tvoří Kazaši (63,1 %). Mezi další etnika patří Rusové (23,7 %), Uzbekové (2,9 %), Ukrajinci (2,1 %), Ujgurové (1,4 %), Tataři (1,3 %) a Němci (1,1 %). (World population review, 2022)

Ve stalinském období došlo k násilnému přesídlení příslušníků mnoha národností do Kazachstánu, jako např. Čečenců, Ingušů, Peršanů, Poláků, Ujgurů, Kurdů, Korejců atd. Kromě etnické strukturalizace společnosti hraje stejně důležitou úlohu i strukturalizace klanová a dělení na kmenové svazy, tzv. Starší, Střední a Mladší žuzy. Ty představují specifické formy sociálně-politické organizace kazašského národa. Postupně vznikly tři klanová společenství – Uly žuz (Starší, nebo Největší), který se identifikuje s jižním Kazachstánem, Orta žuz (Střední) se identifikuje se středním a východním Kazachstánem a Kiši žuz (Mladší nebo Malý) se identifikuje se západní a severní částí Kazachstánu. Každý žuz se skládá z několika rodů a plemen. Rodově nejpočetnější je Orta žuz, skládající se z 12 rodů a plemen. Cháni, kteří stáli v čele společenství, měli různou autoritu a moc nad územím, které spravovali. Nejvíce autoritativní ze žuzů se jeví Uly – Starší-Největší, jehož příslušníci se cítí být nejbližšími potomky Čingischána. (MZV, 2019)

3.3 Náboženství

Náboženské složení Kazachstánu je různorodé a dělí se na Kazachy, kteří vyznávají islám sunitské odnože (70,4 %), obyvatele evropského původu, kteří vyznávají křesťanství různých směrů, zejména pravoslavní, katolíci a protestanti (24,8 %). Dále budhisty (0,2 %), ateisty (4,2 %), lidi s lidovým přesvědčením (0,3 %) a jiné (0,1 %). Kromě toho se v zemi objevuje i Šamanismus, kterým se léčí některé nemoci. (MZV, 2019)

Kazachstán prosazuje politiku náboženské, etnické a národnostní snášenlivosti. V hlavním městě Nur-Sultan se každé tři roky scházejí lídři všech světových i tradicionalistických náboženství. Mezireligiózní dialog rozebírá roli a odpovědnost náboženských lídrů v uspořádání světa, založeného na toleranci, vzájemné úctě a spolupráci. Každoročně se v hlavním městě koná také sjezd Shromáždění národů Kazachstánu. (MZV, 2019)

3.4 Správní a administrativní členění státu

Kazachstán je prezidentská republika a řadí se mezi unitární státy. Kazachstán se dělí na 17 územních jednotek (14 regionů a 3 města) Kazašsky облысы, oblysy, rusky область, oblast). Každý region se dělí na několik okresů (kazašsky Аудан, Audan), popř. oblastně spravovaných měst. Celkem je v Kazachstánu 175 správních obvodů, 84 měst, 35 vesnic a 7031 venkovských osad.

Hlavní město Nur-Sultan, bývalé hlavní město Almaty a města Bajkonur a Šymkent jsou spravovány zvlášť. Město Bajkonur má zvláštní postavení, je pronajato Rusku až do roku 2050, pro toto období je obdařeno statusem federálního označení Ruské federace. Na západě republiky jsou regiony Aktobeinskaya, Atyrau, západní Kazachstán a Mangistau.

Tabulka 1: Administrativní jednotky Kazachstánu

Znak	Město/region	Ruský název	Kazašský název	Správní centrum	Rozloha v km ²	Populace (1.1 2019)
	Hl.město Nur-Sultan	Нур Султан	Нұр-Сұлтан	Nur-Sultan/ Нур-Султан	796,97	1 078 384
	Město Almaty	Алматинская область	Алматы облысы	Almaty/ Алма-Ата	683	1 854 656
	Město Šymkent	Чимкент	Шымкент	Šymkent/ ШЫМКЕНТ	1162,8	1 023 768
	Region Akmola	Ақмолинская область	Ақмола облысы	Kokčetau/ Кокшетау	146132	738 587
	Region Aktobe	Ақтобе	Ақтөбе	Aktobe/ Ақтобе	300 629	869 637
	Almatinský region	Алматы облысы	Алматинская область	Taldykorgan/ Талдықорған	223560	2 038 934
	Region Atyrau	Атырауская область	Атырау облысы	Atyrau/ Атырау	118 631	633 791
	Východokazašský region	Восточно-Казахстанская область	Шығыс Қазақстан облысы	Öskemen/ Усть-Каменогорск	283 226	1 378 527
	Žambylský region	Жамбылская область	Жамбыл облысы	Taraz/ Тараз	144 264	1 125 442
	Západokazašský region	Западно-Казахстанская область	Батыс Қазақстан облысы	Oral/ Уральск	151 339	653 775
	Region Karaganda	Карагандинская область	Қарағанды облысы	Karaganda/ Караганды	427 982	1 378 533
	Region Kostanaj	Костанайская область	Қостанай облысы	Kostanaj/ Костанай	196 001	872 795
	Kyzylordský region	Кызылординская область	Қызылорда облысы	Kyzylorda/ Кызылорда	226 019	794 334
	Region Mangystau	Мангистауская область	Маңғыстау облысы	Aktau/ Актау	165 642	678 199
	Region Pavlodar	Павлодарская область	Павлодар облысы	Pavlodar/ Павлодар	124 755	753 853
	Severokazašský region	Северо-Казахстанская область	Солтүстік Қазақстан облысы	Petropavl/ Петропавловск	97 993	554 517
	Region Turkeštán	Туркестанская область	Түркістан облысы	Turkeštán/ Туркестан	116086	1 983 967
	CELKEM:				2 724 902	18 411 699

(Zdroj: Wikipedia.org), upraveno autorkou

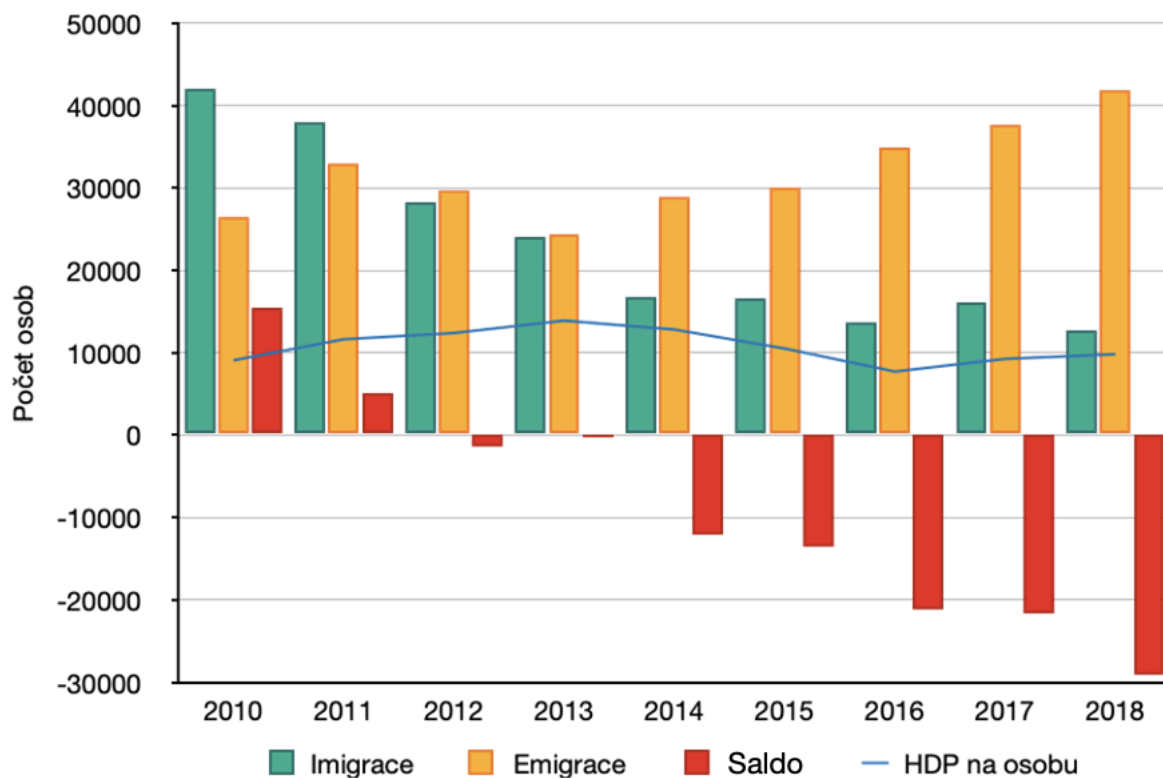
4. Migrace v Kazachstánu

Podle směru migrace rozeznáváme emigraci (vystěhování) a imigraci (přistěhování). Oblasti pak rozdělujeme na zdrojové a cílové, podle toho, zda jsou výchozím bodem migrantů či konečným. Migraci vyplývající z vlastní iniciativy migranta nazýváme dobrovolnou migrací. Na druhou stranu, pokud je člověk vyhoštěn nebo evakuován, mluvíme o nedobrovolné migraci. Dále se migraci přiřkládají přívlasky individuální, kolektivní a masová podle počtu migrantů. (AMO, 2009)

Předně je třeba poznamenat, že Kazachstán poté, co se v roce 1992 stal členem OSN, přistoupil ke Všeobecné deklaraci lidských práv (1948), Mezinárodnímu paktu o občanských a Politických právech (1966), Mezinárodnímu paktu o ekonomických, sociálních a kulturních právech (1966). (Galimova, 2011) Kazašská republika také ratifikovala důležité dokumenty, jako je Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace, Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen, Úmluva o právech dětí, Úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace. Úmluva OSN o právním postavení uprchlíků, její protokol a další výše uvedené dokumenty tvoří mezinárodně právní základ pro regulaci migrace. Jejich klíčová ustanovení byla základem národní legislativy v oblasti migrace. Hlavním dokumentem, který stanovil priority v této oblasti, je Ústava Republiky Kazachstán. Následující normy jsou ústavně zakotveny jako nezczizitelná lidská práva a svobody: právo na volný pohyb na území Kazachstánu a svobodnou volbu místa pobytu v rámci stanoveném zákonem; právo vycestovat ven z republiky a pro její občany – právo na návrat do republiky. (Galimova, 2011)

Z grafu 1 věnujícímu se vývoji imigrace a emigrace lze vypožorovat, jak trend rostoucí emigrace a klesající imigrace má negativní vliv na migrační saldo. Z grafu lze dále vyčíst, že od roku 2014 se migrační saldo pohybuje v záporných číslech a v následujících letech se tento rozdíl dále prohlubuje.

Graf 1: Vývoj imigrace a emigrace s ukazatelem HDP na osobu

(Zdroj dat: Cabar.asia, 2018), vlastní zpracování

4.1 Emigrace z Kazachstánu

Odhaduje se, že přibližně 5 milionů etnických Kazachů žije mimo Kazachstán ve více než 40 zemích. Z tohoto počtu přibližně 1,5 milionu – v Uzbekistánu, 1,5 milionu – v Číně, 1 milion – v Rusku, 100 000 v Turkmenistánu, 80 000 v Mongolsku a 45 000 - v Kyrgyzstánu. Poměrně podstatná část kazašské diaspory se nachází v Turecku, Afghánistánu a Íránu. Kazaši žijí také v západní Evropě, Asii, Severní a Jižní Americe. Největší procento etnických Kazachů v zahraničí tvoří potomci těch, kteří opustili Sovětský svaz ve 20. - 30. letech 20. století. Utíkali před politickými nepokoji, represemi, násilnou kolektivizací a hladomorem, které přinesly utrpení většině kazašského obyvatelstva. Předpokládá se, že ve 20. letech opustilo Sovětský svaz na 200 000 Kazachů, přestěhovali se hlavně do Číny, Mongolska, Indie, Afghánistánu, Íránu a Turecka, zatímco počet Kazachů v sousedních sovětských republikách v období od roku 1926 do roku 1930 vzrostl 2,5krát na více než 794 000 lidí. (UNDP Kazachstán, 2014)

Počet emigrantů v Kazachstánu roste každý rok. Za posledních deset let zemi nenávratně opustilo více než 366 tisíc lidí. Historie nezávislého Kazachstánu má několik hlavních migračních vln. Každá z nich je spojena s jakýmkoli hospodářským poklesem, ať už se jedná o 90. a nulté roky, kdy zemi opustilo více než 2,2 milionu lidí UNFPA Kazachstán (Ministerstvo národního hospodářství Republiky Kazachstán Výbor pro statistiku a UNFPA, 2020), nebo globální krizi 2008-2009, která ovlivnila makroekonomickou situaci státu. Nový nárůst migračního odlivu začal v roce 2014 a byl doprovázený devalvaci národní měny a reorganizací vlády. Dostupné údaje ukazují nárůst počtu emigrantů z Kazachstánu od roku 2014 o 8-16 % ročně. Pokud v roce 2015 opustilo zemi 30 tisíc občanů, pak do konce roku 2019 se toto číslo zvýšilo o 30 % a činilo 45,2 tisíc lidí. To je nejvyšší číslo za posledních deset let. (Osipova, 2021)

Statistiky vnější trvalé migrace z Kazachstánu v roce 2020 ukazují výrazný pokles počtu odjezdů. Podle Euroasijské hospodářské komise (EHS) v lednu až září 2020 - pouze 21 tisíc lidí, nebo 61 % za stejné období loňského roku. (Euroasijská hospodářská komise, 2020) Předpokládá se, že pandemie koronaviru by mohla způsobit zpožděnou migraci. Lidé, kteří chtěli odejít, tak nemohli učinit kvůli uzavřeným hranicím. Tento názor však bude možné potvrdit nebo vyvrátit až po otevření hranic. Migrační procesy jsou také charakteristické pro ostatní země Euroasijské hospodářské unie. Podle analytiků EHS

zveřejněných ve statistické ročence EAEU má však Kazachstán největší záporné migrační bilance. To znamená, že mnohem více lidí opouští zemi, než přichází. (Eurasijská hospodářská komise, 2020) Z lidí, kteří opustili Kazachstán v roce 2019, je nejvíce Rusů, poté Němců, Ukrajinců a Kazachů. Převážná většina emigrantů jsou obyvatelé měst (84 %) ve věku 16 až 62 let (70 %). (Osipova, 2021)

Pořadí podle úrovně vzdělání ukazuje, že z Kazachstánu migrují především lidé s vyšším nebo středním speciálním vzděláním (70 % počtu lidí starších 15 let). Specialisté Úřadu pro národní statistiku Republiky Kazachstán také poskytují údaje podle profesí emigrantů. Největší podíl zaujímají lidé s vysokoškolským vzděláním, kteří opustili zemi v roce 2019, většinou jsou to odborníci na technické profese (více než 7,1 tisíce), stejně jako občané s ekonomickým (3,7 tisíce) a pedagogickým (2,3 tisíce) vzděláním. Mezi emigranty najdeme hojně zastoupeny právníky, zdravotníky, architekty a stavitele. Pokud se podíváte na regionální strukturu, můžete sledovat trendy emigrace z Kazachstánu. Etnická migrace Slovanů je určena jejich osídlením v severovýchodních oblastech země. Proto většina odcházejících etnických Rusů pochází z oblastí východního Kazachstánu, Karagandy, Pavlodaru a Kostanajských regionů. Kazaši odcházejí do jiných zemí z nejvíce urbanizovaných a rozvinutých území země, kterými jsou regiony Almaty, Nur-Sultan, východní Kazachstán, Mangystau a Kostanay. (Osipova, 2021)

V žebříčku hostitelských zemí, sestavené na základě oficiálních statistik, se nejvíce kazašských emigrantů nachází v Rusku, a to 88 %. Analýza dat ukazuje, že Ruská federace se stává novou domovinou pro Kazachy slovanských národností ze severních a východních oblastí země. Na druhém místě mezi hostitelskými zeměmi je Německo, kam migrují Němci a Rusové. Podíl 1 % je obsazen Uzbekistánem, kam migrují Kazaši z jižních oblastí republiky (Turkestán, Žambylské regiony, Almaty, Šymkent) a snaží se zde vybudovat lepší život. (Osipova, 2021) Z oficiálních údajů nevyčteme odpověď na otázku, proč Kazaši migrují. Při gradaci důvodů pro odchod ve studiích Národního statistického úřadu jsou deklarovány pouze tři důvody: "v souvislosti s prací" (10,5 %), "v souvislosti se studiem" (0,8 %) a "ostatní" (88,7 %). Specialisté Mezinárodní organizace pro migraci (IOM) v Kazachstánu a Střední Asii v reakci na žádost CABAR.asia poznamenávají, že hlavním faktorem ovlivňujícím rozhodnutí o migraci je ekonomický aspekt. (IOM, 2019) Nejčastěji lidé migrují kvůli lepším pracovním a životním podmínkám a vyšším mzdám. Jedná se o celosvětový trend a Kazachstán není výjimkou. Do Ruska za prací migrují lidé hlavně kvůli geografické blízkosti, absence

jazykové bariéry, kvůli tomu, že nepotřebují víza a volného trhu práce v rámci EAEU. (IOM, 2019)

V roce 2019 provedli odborníci z regionální kanceláře IOM ve Střední Asii rozsáhlou Studii o externí migraci mládeže ze zemí regionu. Mezi důvody migrace zaujaly první místo politické faktory: korupce ve všech sférách, nejistota ohledně budoucnosti v důsledku vágních státních politik, slabá občanská společnost a další. Ekonomické faktory zahrnují nízkou úroveň rozvoje země, slabou ekonomiku, stagnaci, nízké mzdy. Mezi metodickými nástroji byl použit on-line průzkum mladých lidí, kteří odešli do jiné země za vzděláním nebo zaměstnáním nejméně před šesti měsíci. (IOM, 2019) Dalším významným trendem v problematice mezinárodního pohybu mladých lidí je migrace za vzděláním. Problém každoročního odlivu tisíců kazašských žadatelů na zahraniční univerzity je diskutován na úrovni kazašské vlády. Podle Státní rady EHS Eurasian Economic Commission "Vzdělávání v číslech" studovalo v letech 2019-2020 na ruských univerzitách 63 tisíc Kazachů. A vzhledem k tomu, že v Kazachstánu je na univerzitách pouze 605 tisíc studentů, ukazuje se, že každý desátý kazašský student získává vysokoškolské vzdělání v zahraničí. Přibližně 30-35 % Kazachů, kteří zemi opustili kvůli studia nebo práci, se už zpět do země nevrátí. To znamená, že asi 20 tisíc kazašských studentů studujících v zahraničí se může později vzdát občanství Republiky Kazachstán. (Osipova, 2021)

Dopad emigrace na dárcovskou zemi není vždy třeba posuzovat kvantitativně. Pro Kazachstán s populací 18 milionů lidí ztráta 32 tisíc lidí ročně významně neovlivňuje přirozený růst populace. Další věc je kvalitativní složení emigrantů. Odchod mladých profesionálů s dětmi je pro stát ztrátou. Aby se udrželi, jsou zapotřebí systémové změny v ekonomice, sociální sféře a vzdělávání. (Osipova, 2021)

4.2 Imigrace do Kazachstánu

Politické a socioekonomické transformace v postsovětském prostoru, ke kterým došlo v posledním desetiletí 20. století a vznik nové státnosti, a to jak na území Kazachstánu, tak obecně v eurasijském regionu, vedly k prudké intenzifikaci migračních procesů. Změna migračních procesů v prvních letech po získání nezávislosti Kazachstánu byla zřetelná. Prudce vzrostla mezistátní migrace a imigrace Kazachů z ostatních států do své historicky dané vlasti. Zvýšily se také migrační toky z venkova do městských oblastí a s nimi spojená urbanizace měst. Imigraci dominoval příliv etnických Kazachů, nelegální migrace, pracovní migrace a přítomnost uprchlíků. Tyto procesy probíhaly na pozadí obtížné ekonomické situace v kontextu přechodu k tržní ekonomice, poklesu životní úrovně většiny obyvatel, prudkého poklesu sociální ochrany ze strany státu a také nepříznivé demografické situace. Výše uvedené faktory určily potřebu rozvoje národní migrační politiky Kazachstánu a přijímání optimálních manažerských rozhodnutí ohledně regulace migračních procesů.

Jedním z prvních vládních rozhodnutí upravujících migrační procesy, a zejména vývoj kazašské imigrace do Kazachstánu, bylo přijetí rezoluce č. 711 Kabinetu ministrů Kazašské SSR „O postupu a podmínkách přesídlení obyvatel domorodé národnosti do kazašské SSR, kteří vyjádřili přání pracovat ve venkovských oblastech, z jiných republik a zahraničí“ ze dne 18. listopadu 1991. (Galimova, 2011) Vyhláška ve své podobě měla za cíl doplnění nedostatku pracovních sil v zemi a kompenzovala započatý růst emigrace obyvatelstva. V rámci tohoto usnesení v Kazachstánu v letech 1991-1992 podle údajů dorazilo 13 188 rodin, tedy 61 609 lidí. (Galimova, 2011)

Dne 26. června 1992 byl přijat zákon „O imigraci“, který položil právní základy pro realizaci migrační politiky republiky. V souladu s tímto zákonem byl osobám z kazašské diaspory žijícím v jiných státech, po návratu do Kazachstánu z důvodů spojení s jejich historickou vlastí, přidělen status uprchlíka. Krajané a lidé původní národnosti, kteří opustili území Kazachstánu v důsledku masových represí, násilných opatření a pronásledování, jakož i váleční zajatci a jejich potomci, kteří se nyní vrací do své vlasti, dostali status repatriovaných uprchlíků. Všechny ostatní osoby, které se z různých důvodů přestěhovaly do Kazachstánu, měly status imigranta. (Zákon Republiky Kazachstán ze dne 26. června 1992, 1992)

Status uprchlíka obsahoval nárok na: získání jednorázové pomoci pro každého práceschopného člena rodiny a důchodce ve výši 50 % minimální mzdy; potřebnou lékařskou a sociální pomoc; přechodný pobyt na speciálně určených místech (v osadách). Status uprchlíka bylo možné získat na dobu 3 měsíců. V případě potřeby mohlo být toto období prodlouženo vydávajícím orgánem. (Zákon Republiky Kazachstán ze dne 26. června 1992, 1992)

Kromě toho měly orgány práce a zaměstnanosti Kazachstánu poskytovat uprchlíkům a práceschopným členům jejich rodin pomoc při adaptaci. Odbor migrace obyvatelstva a jeho pověřený zástupce připravili různé návrhy, mezi nimiž byla i možnost udělení trvalého pobytu a zaměstnání, repatriace (návrat do země bývalého trvalého pobytu) nebo možnost přestěhovat se na území jiného státu. Za další etapu ve vývoji státní politiky regulace migračních procesů lze považovat období 1997–2004. (UNDP Kazachstán, 2014)

Uvědomujíc si složitost migračního a demografického problému, v dlouhodobé rozvojové strategii Kazachstánu „Kazachstán – 2030“ byla mezi hlavní priority prosazena silná demografická a migrační politika národní bezpečnosti. To dalo podnět k pokračování státních orgánů ve vztahu k optimalizaci národní legislativy v oboru migrace a institucionalizace řízení migračních procesů. Další rozvoj právního rámce pro regulaci migrace se promítl do přijetí nového zákona o migraci obyvatelstva v roce 1997. Na rozdíl od předchozího imigračního zákona se nová právní úprava začala vztahovat na širší okruh specifických migračních problémů v Kazachstánu a další zohledňují mezinárodní právní akty v této oblasti. Začal regulovat otázky nejen imigrace, ale i emigrace. V zákonu byly identifikovány hlavní skupiny migrantů: uprchlíci, imigranti, migranti, oralmani, emigranti a také všechny druhy migrace: vnitřní migrace, imigrace, kolektivní imigrace, nelegální migrace, repatriace, rodinná imigrace, pracovní migrace, emigrace. (Zákon Republiky Kazachstán o migraci obyvatelstva, 1997) Právní status každé z výše uvedených skupin je právně stanoven, jsou stanoveny imigrační kvóty, výsady prezidenta Kazachstánu, postupy při přijímání imigrantů, získání povolení k pobytu a druhy pomoci oralmanům.

V důsledku "slovanského" přistěhovalectví, které začalo v 18. - 19. století a pokračovalo do sovětského období, které bylo doprovázeno masivní přesídlením a nucenou migrací, se Kazaši stali národnostní menšinou v jejich vlastní vlast. Do roku 1959 Rusové překonali počet Kazachů v republice. Ačkoli se tento trend v následujících letech obrátil, v roce 1989 bylo procento Kazachů v populaci jen o málo vyšší než procento Rusů. (UNDP Kazachstán, 2014) Po rozpadu Sovětského svazu Kazachstán trpěl výrazným úbytkem populace v důsledku růstu emigrace etnických Rusů a Němců. Během toho období od roku 1991 do roku 2004 ze země emigrovalo více než 3 158 400 lidí. Spolu se zvýšením průtoku emigrace v zemi byl zaznamenán také výrazný pokles porodnosti. Podle odhadu od roku 1989 do roku 1999 se počet obyvatel republiky snížil z 16,5 milionu na necelých 15 milionů. (UNDP Kazachstán, 2014)

Z ekonomického a historického hlediska byl cílem návrat etnických Kazachů, zachování národní identity státu a posílení vnitřní stability. V letech tzv. „sovětského“ období se mnoho kazašských zvyků dostalo do úpadku, jako např. používání kazaštiny nejen na oficiální úrovni, ale i v neformálním prostředí. V tomto ohledu byla návratnost oralmanů jedním z klíčových bodů státní migrační politiky zaměřené na zachování kazašské kultury.

4.2.1 Pracovní migrace v Kazachstánu

Podle Organizace spojených národů žije v Kazachstánu více než 3,5 milionu migrantů všech kategorií. (UN, 2016) Tato čísla zahrnují „oralmany“ a migraci z osobních důvodů nebo v rámci univerzitní výměny, stejně jako toky pracovní migrace, a to jak pravidelné, tak i nepravidelné. Na konci období, kdy byl Kazachstán převážně emigrační a tranzitní zemí migrantů směřujících do Ruska, se postupně od počátku roku 2000 v důsledku zlepšování ekonomické situace začal stávat imigrační zemí. (The World Bank, 2022) Velké množství obyvatel Kazachstánu během přechodu země ze socialistického hospodářství na tržní hospodářství také emigrovalo za prací.

Pro roky 1990-1999 se počet obyvatel Kazachstánu snížil o 11 %. (Adilet, 2013) Podle OSN v letech 1993-2003 vzrostla pracovní migrace z 2 000 migrujících pracovníků na

více než 11 000 ročně. (FIDH, 2016) Po výrazném nárůstu v průběhu roku 2000 začal migrační tok do Kazachstánu slábnout v důsledku hospodářské krize v roce 2008 a také v důsledku zhoršení kazašské ekonomiky způsobené ruskou hospodářskou krizí z roku 2014 a poklesu cen energií. Podle OSN se počet cizinců, kteří přišli za prací do Kazachstánu, od roku 2003 výrazně zvýšil (12 325 běžných migrujících pracovníků) do roku 2008 (58 810 pravidelných migrujících pracovníků) a poté klesl na 22 041 migrujících pracovníků v roce 2012 po krizi v roce 2008. (FIDH, 2016)

Kazachstán se díky své bližší poloze a větší finanční dostupnosti stal od začátku ruské krize novým cílem migrace. Podle Ministerstva vnitra Kazachstánu byl počet cizinců registrovaných na úřadech v prvním čtvrtletí roku 2016 o 12 % více než v prvním čtvrtletí roku 2015. Ministerstvo vnitra Kazachstánu uvádí, že v roce 2015 bylo na policii registrováno 1 381 681 cizinců, z toho pouze 125 625 lidí oficiálně deklarovalo účel svého příjezdu migraci za prací. (FIDH, 2016) Většina migrantů žijících nebo pracujících v Kazachstánu nelegalizuje svůj status, a proto jsou oficiální statistiky o migrujících pracovnících vypracované úřady nedůvěryhodné. V současné době je v Kazachstánu přibližně 300 000 až 1,5 milionu nelegálních migrujících pracovníků, což průměrně umožňuje odhadnout jejich počet alespoň na milion lidí. Akmadi Sarbasov, vedoucí inspektorátu práce Kazachstánu, v únoru 2016 uvedl, že počet nelegálních migrantů neustále roste. (FIDH, 2016)

Lidé ze Společenství nezávislých států nepotřebují vízum k tomu, aby mohli vstoupit na území Kazachstánu. Mnozí z nich, kteří jako účel návštěvy uvedli soukromou návštěvu, studium nebo turistiku, obdrželi povolení k dočasnému pobytu vydané úřady a poté pracovali bez pracovního povolení. Prakticky většina imigrantů ze zemí SNS, kteří pracují nelegálně v Kazachstánu, není považována za migrující pracovníky. Oficiálně registrovaní migrující pracovníci tvoří maximálně 9,8 % migrantů z celkového počtu migrujících pracovníků ze zemí SNS. (FIDH, 2016) Ve skutečnosti tvoří občané Uzbekistánu, Kyrgyzstánu a Tádžikistánu asi dvě třetiny migrujících pracovníků v Kazachstánu. Jejich skutečný počet lze odhadnout podle počtu vydaných povolení k přechodnému pobytu. Z 1 381 681 migrantů registrovaných úřady v roce 2015 pocházelo 797 982 z Uzbekistánu (58 %), 114 385 z Kyrgyzstánu (8 %) a 33 036 z Tádžikistánu (2 %). (FIDH, 2016)

Většina migrujících pracovníků, jejichž status je nelegální, vykonává práci s nízkou kvalifikací. Pracují na stavbách, v zemědělství na jihu Kazachstánu, na trzích, v sektoru služeb a v soukromých rodinách (jako domácí pracovníci). Migrující pracovníci ze

sousedních zemí Střední Asie, kteří představují nekvalifikovanou pracovní sílu, přicházejí do Kazachstánu téměř výhradně z ekonomických důvodů v naději, že najdou práci a mzdy vyšší, než mohou očekávat ve své vlastní zemi. Nelegální migrace je často důsledkem nedostatku příležitostí legální migrace. To platí zejména pro pracovníky s nízkou kvalifikací. Migranti, zejména ti s nelegálním statutem nebo nejistým povolením k pobytu, jsou často ochotni dělat tu nejspínavější, nejtěžší nebo nejnebezpečnější práci, kterou občané cílové země dělat nechtějí. Hlavní města a regiony Kazachstánu, do kterých proudí tok nelegálních migrantů z Kyrgyzstánu, Uzbekistánu a Tádžikistánu, jsou především Nur-Sultan a oblasti na jihu (Šymkent, Taraz a Almaty). (FIDH, 2016)

Migranti jsou ve zvláště zranitelném postavení mimo jiné kvůli používání podvodných náborových metod ze strany zaměstnavatelů a zprostředkovatelů. Dále se potýkají s absencí systémů sociální pomoci. Přistěhovalci nemají dostatek znalostí o místní kultuře a jazyku, jakož i o svých vlastních pracovních právech a místních pracovních zákonech. Migranti mají omezený nebo žádný přístup k právním s právním systémům a jsou často závislí na zaměstnavateli a zaměstnání kvůli půjčkám, které pro ně byly nevyhnutelné pro příjezd do země. Dále se potýkají s nejistotou jejich právního postavení a závislosti jejich rodin na penězích, které posílají do své země původu. (Osipova, 2021)

Mnoho migrantů ze zemí SNS vyplní registrační formulář a obdrží povolení k dočasnému pobytu. Většina migrujících pracovníků však pracuje bez podepsání pracovní smlouvy. Pracovní podmínky v době nábory často nejsou vyjednány. Ve většině případů se místo smlouvy uzavírá ústní dohoda, která neposkytuje migrantům žádné záruky. V naprosté většině případů migranti ze středoasijských zemí pracují ve velmi těžkých podmínkách. Pracovní den, včetně zvláště tvrdé práce, trvá v průměru dvanáct hodin. Článek 77 zákoníku práce Republiky Kazachstán však stanovil jako maximální pracovní dobu 40hodinový pracovní týden a osmihodinový pracovní den. Migranti často nesmějí čerpat dny volna a jejich počet je menší než počet dnů volna stanovený kazašskými právními předpisy (jeden nebo dva dny v týdnu v souladu s článkem 96 zákoníku práce). Navíc migrující pracovníci, včetně těch, kteří mají řádný status, si často neuvědomují svá vlastní práva ve vztahu ke své pracovní činnosti, a zejména placené dovolené a příplatky za práci přesčas.

Situaci nelegálních migrujících pracovníků charakterizuje nejen extrémně dlouhá pracovní doba, ale také mnohem nižší mzdy než v případě kazašských občanů nebo běžných migrantů (průměrná mzda v Kazachstánu v roce 2016 byla přibližně 150 000 tenge, tj. k lednu 2016, ekvivalent 390 eur). (FIDH, 2016)

Ilegální migranti dostávají plat často s velkým zpožděním, od několika dnů až po několik měsíců, zejména na rolnických farmách, kde někteří majitelé vyplácejí sezónním migrantům až po sezóně. V některých případech zaměstnavatelé neplatí předem náklady na ubytování pro migrující pracovníky (například jídlo), ale zajišťují jim bydlení a malý pozemek, na kterém mohou pěstovat zeleninu pro vlastní spotřebu nebo na prodej. V takových případech jsou migranti zcela závislí na zaměstnavateli, protože pokud se chystají odejít před sklizní, nedostanou mzdu, kterou si vydělali. Ostatní dostávají pouze část částky sjednané v době uzavření ústní smlouvy nebo nedostanou vůbec peníze, které jim zaměstnavatel dluží. (FIDH, 2016)

Porušování bezpečnosti a ochrany zdraví na pracovišti je velmi znepokojivé vzhledem k tomu, že migranti jsou často zaměstnáni v nebezpečných a vysoce rizikových povoláních, zejména, v zemědělství a stavebnictví, a také vykonávají různé druhy neformální práce. Někteří migranti pracují dlouhé hodiny, což snižuje jejich pozornost. Bezpečnostní podmínky však nejsou dodržovány, protože zaměstnavatelé příliš často považují tuto rozpočtovou položku za nadbytečnou. Pokud dojde k úrazu na pracovišti, nelegální migrující pracovníci nemusí obdržet žádnou pomoc zaměstnavatele. Nelegální migranti se mohou stát oběťmi psychického a fyzického týrání a také týrání zaměstnavateli. Zvláštní pozornost je třeba věnovat situaci pracovníků v domácnosti, jejichž zranitelnost je umocněna tím, že pracují v izolaci a bez svědků. Ve velkých kazašských městech, jako je Almaty, Nur-Sultan a Shymkent, nemají migrující pracovníci dostatečné finanční prostředky na pronájem bydlení. Pro získání povolení k přechodnému pobytu v těchto městech se mohou zaregistrovat u oficiálních organizací s uvedením adresy, na které nebydlí a která administrativně souvisí s tímto městem. K tomu musí zaplatit vlastníkově příslušného bydlení. Místo bydlení na adrese uvedené na úředních dokumentech žijí na místech vzdálených od práce, často přelidněných a bez hygienických zařízení. Ubytování poskytované jejich zaměstnavatelem je tedy také závislé na jejich práci a životní podmínky jsou často nevyhovující: bydlení je často přeplněné, někdy bez lůžek anebo bez odpovídajících hygienických zařízení. Například na stavbách bydlí migrující dělníci nejčastěji v šatnách, kde na pár metrech čtverečních žije až 15 nebo 20 lidí. (FIDH, 2016)

Migrující pracovníci, jejichž status není legalizován, jsou zvláště zranitelní vůči jakékoli formě moderního otroctví, jako je nucená práce. V Kazachstánu je běžné, že zaměstnavatelé odebírají migrantům jejich pasy, což je považováno za nezákonné. V letech 2004-2014 v Kazachstánu IOM identifikovala jako oběti obchodování s lidmi 1 165 osob, z nichž 60 % byli cizí státní příslušníci. (FIDH, 2016) Podle IOM ze 153 případů obchodování s lidmi zaznamenaných v roce 2012 bylo 79 případů zaměřeno na ekonomické vykořisťování a 74 na sexuální vykořisťování. (IOM, 2021) Nejčastěji se oběti obchodování s lidmi stávají dívky a mladé ženy ze sousedních zemí (Kyrgyzstán, Tádžikistán a nejčastěji Uzbekistán). Podle zprávy Úřadu OSN pro drogy a kriminalitu (UNODC) Oběti obchodování s lidmi se často stávají obětmi obchodování s lidmi poté, co byly násilně uneseny buď v zemi původu nebo v Kazachstánu členy zločineckých sítí, které mohou být nadnárodní. Některé oběti se mohou nechat zlákat falešnými sliby. Organizace Sezim, která pomáhá obětem sexuálního otroctví v Kyrgyzstánu, potvrzuje, že „náboráři“ často chytají dívky na trzích a slibují jim práci servírek, chův nebo modelek v rychle se rozvíjejících městech Kazachstánu. V roce 2014 prokuratura Kazachstánu zdůraznila, že počet otevřených soudních případů souvisejících s obchodováním s lidmi a počet odsouzení za porušení paragrafů trestního zákona související s obchodováním s lidmi každým rokem roste. (FIDH, 2016)

5. Vnitřní migrace v Kazachstánu

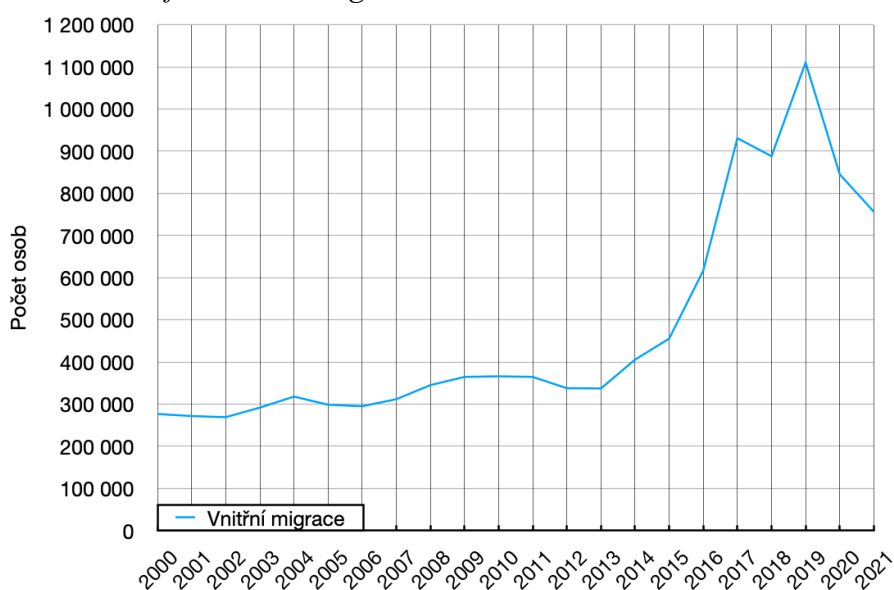
Vnitřní migrační toky v Kazachstánu v letech 2000–2018 měly dva póly přitažlivosti. Jedním z nich bylo nové hlavní město – Astana (Nur-Sultan), které v důsledku migrace, podle národních statistik, přijalo více než 510 tisíc lidí. Druhým bylo první hlavní město Kazachstánu Almaty, které obdrželo migrační přírůstek minimálně 385 tisíc lidí. (Ministerstvo národního hospodářství Republiky Kazachstán Výbor pro statistiku a UNFPA, 2020) Hlavními oblastmi, ze kterých lidé migrovali, byly Turkestán, Zhambyl a regiony východního Kazachstánu. Vnitřní migrační toky tedy nepřispěly ke zmírnění teritoriální disproporce v rozložení obyvatelstva Kazachstánu. Všechny pokusy vlády republiky přemístit migrační proudy z přelidněného jihu na sever, vylidněného v důsledku odlivu rusky mluvící populace, dosud nepřinesly jasné výsledky. Tento problém musí být však vyřešen, protože v severní části země se nachází velké podniky a významné zemědělské a nerostné zdroje. V blízké budoucnosti Kazachstán potřebuje věnovat velkou pozornost otázce utváření demografického tlaku z jihu a případně modernizovat stávající migrační politiku týkající se práce a migrantů. Navíc odliv pokračuje v oblasti kvalifikovaných specialistů do jiných zemí, i když ne tak, jako v 90. letech. Je potřeba regulovat i vnitřní migrační toky. V opačném případě územní disproporce v rozložení obyvatelstva zpomalí socioekonomický rozvoj. Severní část země se nebude moci plně rozvíjet kvůli nedostatku pracovníků a jižní část zatíží stát sociálními závazky. Za účelem zlepšení systému regulace migračních procesů v zemi vytvořil Kazachstán koncept migrační politiky na období 2017–2021, ten schválila vláda dne 29. září 2017. Koncept spočívá v dodržení dočasné migrace za účelem zapojení cizinců jako pracovníků, dále v optimálním přesídlení občanů po celé republice, ale i dlouhodobé stálé migraci ve vztahu k repatriantům přijíždějícím do země. (Informační a právní systém normativních právních aktů Republiky Kazachstán, 2021)

Aby kompenzovala vnitřní regionální nerovnováhu, vláda před pěti lety schválila program „Enbek“ dobrovolného přesídlení z jihu na sever. Existoval do roku 2021 a v roce 2022 byl znovu přijat s drobnými úpravami. Program těm, kteří se přestěhují do severních regionů z jihu, pomůže najít práci, zaplatí náhrady za stěhování, občané si budou moci pronajmout byt na rok, dostanou pozemky, nájemní bydlení s právem na koupi, pomoc s rekvalifikací nebo preferenční půjčku na zahájení vlastního podnikání.

Na základě výsledků posledního pětiletého plánu program nevykazoval významné výsledky. Podle údajů Ministerstva práce Kazachstánu, se v průběhu let přestěhovalo 32 tisíc lidí z jižních regionů do severních, v nichž bylo zaměstnáno devět tisíc občanů. Na stupnici neregulované vnitřní migrace je toto číslo malé, protože v zemi se každoročně pohybuje více než 780 tisíc lidí. (Agency for Strategic planning and reforms of the Republic of Kazakhstan Bureau of National statistics, 2021) Aby se situace změnila, koncept poskytuje nové pobídkové nástroje jak pro budoucí vnitřní migranty, tak pro zaměstnavatele, kteří je zaměstnávají. Zejména navrhuje kompenzovat společně náklady na nákup bydlení pro vnitřně vysídlené osoby.

Z grafu 2 lze vyčíst, že od roku 2000 zažívala hodnota vnitřní migrace exponenciální růst až do roku 2017, kdy tento růst mírně klesl, aby se o dva roky později dostal na své maximum. Následující roky je trend vnitřní migrace klesající.

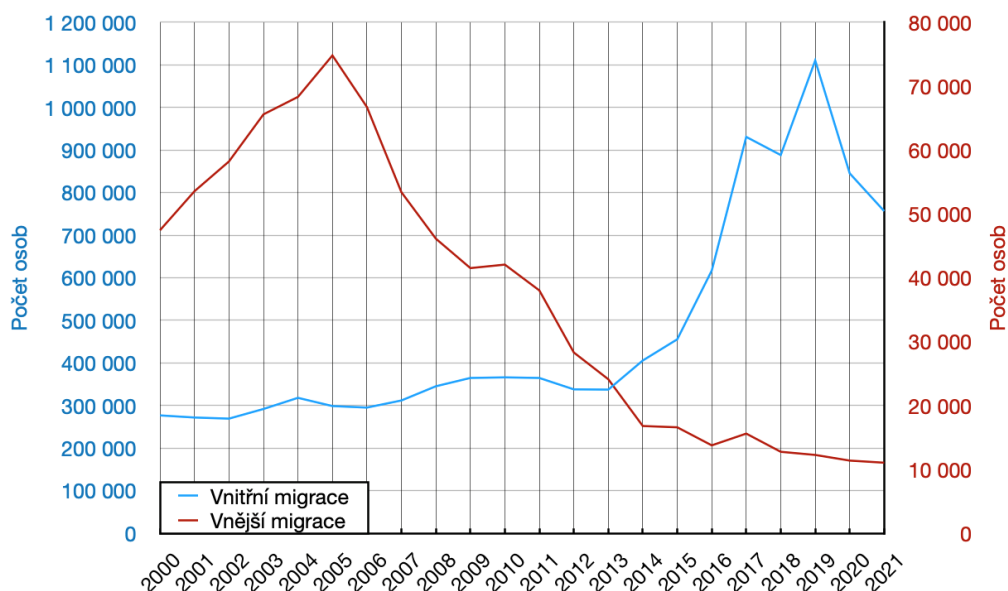
Graf 2: Vnitřní migrace v Kazachstánu během let 2000-2021

(Zdroj dat: Taldau.stat.gov.kz, 2022), vlastní zpracování

Níže ve dvouosém grafu 3 je porovnání hodnot vnitřní a vnější migrace, ve kterém lze vypožorovat, že trend je vždy opačný. Resp. když byla hodnota vnější migrace na svém maximu v roce 2005, tak naopak hodnota vnitřní migrace si držela relativně nízké hodnoty. Naopak, když hodnota vnitřní migrace zažívala své maximum roku 2019, tak hodnota vnější migrace zažívala ústup. Od roku 2009 do roku 2017 lze vidět postupnou změnu trendu toho, jak vnější migrace postupně klesá, a naopak vnitřní migrace zažívá pozvolný nárůst.

Graf 3: Porovnání vnitřní a vnější migrace v Kazachstánu během let 2000-2021

(Zdroj dat: *Taldau.stat.gov.kz*, 2022), vlastní zpracování

5.1 Environmentální migrace v Kazachstánu

Kazachstán se nachází v severní části Střední Asie a z fyzicko-geografického pohledu mu dominují skály, kopce, hory, delty, tajgy, stepi, pláně, pouště a polopouště. Zemí protékají důležité řeky, jako např. Syrdarja, Ili, Išim, Ural a řeka Irtyš. Aralské jezero, jezero Balchaš a jezero Zajsan jsou nejdůležitější vodní zdroje. Kazašská step zabírá asi jednu třetinu rozlohy země. Tato stepní oblast se v podstatě skládá z písku a pastvin. Kazachstán je bohatým zdrojem uhlovodíků a minerálů. Tato země má obrovskou zásobu uranu, olova, zinku, manganu, mědi, uhlí, železa, chromu a zlata. Nejdůležitějšími zemědělskými produkty země jsou bavlna, pšenice a dobytek. Environmentální problémy Kazachstánu jsou různorodé a často specifické pro určité oblasti. Zkrátka nejvýraznější problémy životního prostředí se týkají radioaktivního záření, desertifikace, salinizace, písečných bouří, znečištění životního prostředí, kontaminace, sucha, záplav, eroze půdy a sesuvů půdy. (Anand, 2015) Tyto procesy znemožňují pěstování plodin v určitých oblastech, a to vzhledem k důležitosti zemědělství pro Kazachstán, vede k dalším rizikům v podobě zpomalení ekonomického růstu a v důsledku toho poklesu kvality života populace. (Lukyanets, 2020) Adaptivní schopnost čelit těmto rizikům je poměrně nízká kvůli sociální nestabilitě, konfliktům, potížím v socioekonomickém rozvoji a institucionálním problémům v systému reakcí na mimořádné události. Klima je kontinentální a srážky se liší mezi suchými a semiaridními podmínkami. (Anand, 2015)

Jedna z dobře známých ekologických krizí se týká dopadu radiace a znečištěného odpadu z bývalých jaderných testovacích míst na místní obyvatelstvo. V Semipalatinsku, který se táhne až do provincií Pavlodar a Karaganda se nachází semipalatinský jaderný testovací polygon (SNIP), který byl založen v roce 1947. Jaderné testování vrcholilo v letech 1949 až 1989, celkem bylo zaznamenáno 470 pozemních a leteckých výbuchů s množstvím podzemních výbuchů. (Anand, 2015) Příčinou těchto testů byl vznik malých a velkých atomových jezer, kterými se rozšířily emise radioaktivních plynů do půdy a ovzduší a vytvořily problémy životního prostředí s velmi bolestivými následky. Tato místa byla opuštěna kvůli zdravotním problémům, které postihly místní obyvatele. Radioaktivní testy ovlivnily nejen lidi, ale také zemědělskou činnost, ekosystémy, řeky,

krajinu a socioekonomické podmínky. Další testovací místa se nachází v oblasti Kurmangazy v provincii Atyrau. Tento testovací polygon byl aktivní od roku 1966 do roku 1970 kvůli podzemním jaderným testům. Tato oblast je také známá pro ropná pole, takže kromě vysoké radiace dochází ke znečištění vody těžkými kovy. V Kazachstánu je voda klíčovým faktorem rozvoje. Mezi lety 1991 a 2000 byly katastrofy související s vodou následující: 50 % tvořily povodně, 11 % sucho, 28 % epidemie, 9 % sesuvy půdy a 2 % hladomor. (Anand, 2015)

Kazachstán se dále potýká se znečištěním ovzduší v důsledku ropných rafinérií, nepřiměřeného množství těžby nerostných surovin, špatných odvodňovacích systémů a nedostatečného průmyslového managementu. Kyselý déšť poškodil životní prostředí některých částí země. Kazachstán trápí také emise z železné a neželezné metalurgické provozovny, dopravy, ropných a plynových komplexů a chemických továren. Mezi nejvíce znečištěná města patří Almaty, Karaganda, Shymkent a Rider. Závažné sucha v oblasti Aralského jezera na počátku 90. let a poté na počátku 21. století vedla k migraci tisíce lidí, z nichž se část nikdy nevrátila do svého předchozího bydliště. V letech 1994-1995 asi 20 tisíc lidí ročně opustilo oblast Aral Kzyl-Orda (nyní Kyzylorda) v Kazachstánu, přičemž asi polovina z nich odešla do jiných zemí. V posledních letech poskytují pomoc lidem žijícím kolem Aralského jezera nejen místní úřady, ale i mezinárodní organizace. V roce 2018 zřídila Organizace spojených národů Multi-Partner Human Svěrenecký fond pro bezpečnost pro oblast Aralského jezera. Příspěvky byly poskytnuty Evropskou unií (5,57 mil. USD) a Norskem (1,12 mil. USD). (Lukyanets, 2020) Město Aralsk, také známé jako Aral, bylo dříve rybářským městem a mělo malý přístav na břehu Aralského jezera. V době, kdy byla tato oblast bohatá na vodní zdroje a poskytovala tisíce lidem zaměstnání v odvětví rybolovu, způsobilo vysychání moře a nadměrné zavlažování kvůli sovětské politice emigraci obyvatelstva. Dnes tato oblast trpí písečnými bouřemi a desertifikací. Aralské jezero přišlo o úrodné pláně kvůli obrovskému množství chemikálií, hnojiv, minerálů a solí. Oblast, která je obklopená mořem, je silně znečištěná a písečné bouře z ní tvoří pouště, které byly dříve plné vody. Populace v této oblasti tak výrazně klesá. Dnešní migrace způsobuje, že je tato oblast téměř prázdná. Mnoho rybářských odvětví, lodí, člunů a zařízení jsou nyní skrytá pod pouští.

Naleziště plynu Karachaganak je jedním z největších nalezišť plynu v západním Kazachstánu, kde výroba započala v roce 1984. (Anand, 2015) Některá další důležitá plynová a ropná pole jako Kashagan a ropná pole Tengiz, uvolňují obrovské množství oxidu siřičitého, oxidu dusíku, metanu, oxidu uhelnatého, benzenu a fluorovodíku. Přílehlá města a jejich obyvatelé trápí mnoho zdravotních problémů, jako je cerebrální oběhová dysfunkce, dýchací potíže (jako astma, bolest na hrudi, dušení, bronchitida a kašel), srdeční záchvaty, rakovina, vrozené vady, bolesti hlavy, problémy s očima, nevolnost, podráždění kůže a zvracení. Orná půda okolních oblastí se stává jedovatou kvůli přimíchání olejů. Což má další vliv na zemědělství a lidé kvůli tomuto problému migrují do jiných oblastí Kazachstánu. Nepříznivé prostředí, změny ovlivňující životní úroveň a špatné pracovní podmínky mají horší dopad na venkovské obyvatelstvo než obyvatelé měst. V regionech Akmola ve východním Kazachstánu, Pavlodar, Kostanaj a v severním Kazachstánu budou v příštích dvou letech otevřena speciální adaptační a integrační centra pro vnitřně vysídlené osoby. (Chernyshevskaya, 2022)

6. Trendy migrace v Kazachstánu a jejich dopad na rozvoj země

V kvantitě ani v kvalitě lidského kapitálu nemohou imigranti přicházející do země kompenzovat ztráty způsobené vnější migrací z Kazachstánu. Například v roce 2021 se do země vrátilo 17,5 tisíc etnických Kazachů a získalo status oralman. Z nich mělo 11 % vysokoškolské vzdělání. V loňském roce opustilo zemi 32,2 tisíc lidí s vysokoškolským vzděláním, z nichž 67 % jsou Rusové. (Ministerstvo práce a sociální ochrany obyvatelstva Republiky Kazachstán, 2022)

Podle analýzy Ministerstva práce a sociální ochrany Kazachstánu v posledních pěti letech dosáhl podíl emigrantů s vyšším nebo technickým a odborným vzděláním na celkovém objemu těch, kteří opouštějí zemi, 70 %. Počet emigrantů s vyšším vzděláním oproti přílivu vysoce vzdělaných přistěhovalců do země se neustále snižuje. Počet lidí s diplomy, kteří se za posledních 10 let přestěhovali do Kazachstánu, se snížil o více než polovinu a činil 1,9 tisíce lidí. (Chernyshevskaya, 2022)

I když Kazachstán vítá mezinárodní studenty na svých univerzitách, nemají stejná práva jako jejich kazašští kolegové. Například zahraniční studenti nemají nárok na vládní granty na studium, pokud nejsou občany Běloruska, Kyrgyzské republiky, Ruské federace a Tádžikistánu (na základě mnohostranné dohody z roku 1998). Kazašská legislativa nedovoluje zahraničním studentům zůstat v zemi a pracovat po ukončení studia. S výjimkou studentů z EEU nesmí zahraniční studenti během studia pracovat mimo svou univerzitu. Mezi materiální pobídky, které budou nabídnuty repatriantům, patří kvóty pro přijetí na univerzity pro etnické Kazachy žijící v zahraničí a odborná rekvalifikace. (IOM, 2018)

Kazachstán také využívá participační metodu kulatého stolu v rámci diskusí o migraci mládeže. Účelem kulatého stolu je navázat dialog a spolupráci mezi různými zúčastněnými stranami, které se zabývají otázkami mládeže a migrace v rámci zemi v regionu, anebo mezi nimi, s cílem identifikovat problémy a zranitelnost mladých lidí před migrací, během ní a po ní a pracovat na vymýcení těchto problémů. Kulatý stůl pořádá Mezinárodní organizace pro migraci (IOM) a Dětský fond OSN (UNICEF) v Kazachstánu ve spolupráci s Evropskou unií a velvyslanectvím USA. Všechny středoasijské země rozvíjejí migrační politiku prostřednictvím Cílů udržitelného rozvoje.

Kazachstán přijal Koncepti migrační politiky na období 2017–2021, která obsahovala migrační cíle země. Tento dokument je v souladu se Strategií Kazachstánu 2050, která se věnuje dosažení udržitelného hospodářského růstu. V Kazachstánu je jednou z výzev strategie 2050 otázka demografie, na které spolupracuje i vláda. K posílení a regulaci migračních systémů jsou zapotřebí seriózní programy a je důležité, aby byla mezi migranty a vládou nastolena důvěra. (UNICEF, 2018)

Kazachstán je smluvní stranou mnoha důležitých mezinárodních smluv o lidských právech, včetně Ženevské úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951, ve znění Newyorského protokolu z roku 1967. Kazachstán spolupracuje s významnými mezinárodními aktéry v oblasti migrace, např. Organizace pro migraci a Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR). Spolupráce mezi příslušnými institucemi zemí SNS je upravena bilaterálními a mezinárodními dohodami zemí SNS a zahrnuje spolupráci v oblasti potírání organizovaného zločinu, nelegální migrace a obchodování s lidmi, řešení hraničních kontrol a další. Kazachstán poskytuje ochranu uprchlíkům, kteří v zemi žádají o azyl, a to navzdory skutečnosti, že podle UNHCR zůstává provádění určování statutu uprchlíka a také poskytování trvalých řešení pro uprchlíky výzvou. (PMP, 2010)

Nárok na zdravotní péči, sociální, psychologické a vzdělávací služby, pracovní, kulturní a ekonomickou podporu mají v Kazachstánu osoby bez státní příslušnosti, které se staly oběťmi obchodování s lidmi a repatriovaní Kazaši. Přestože pravidelní přistěhovalci a osoby bez státní příslušnosti na území Kazachstánu mají právo na bezplatnou lékařskou pomoc (GAFMA), nelegální migranti a migranti bez dokladů nemají přístup ke zdravotní péči nad rámec nouzového ošetření. Přistěhovalci mají v současnosti omezený přístup k sociálnímu zabezpečení a nemohou pobírat důchody bez ohledu na jejich právní status. Na migrující pracovníky se nevztahuje zákon „o povinném sociálním pojištění“ a nemají nárok na žádné sociální dávky. Pracovní právo migrantů je poněkud omezeno, protože např. zákon o bezpečnostních činnostech výslovně zakazuje cizím státním příslušníkům pracovat v soukromých bezpečnostních společnostech. V Kazachstánu je nutné zlepšit občanskou participaci, protože cizí státní příslušníci se nemohou účastnit místních nebo regionálních voleb, bez ohledu na jejich právní status nebo stav pobytu. (IOM, 2018) V Kazachstánu je zavedený soubor vládních struktur, které jsou zodpovědné za formulování a provádění migračních politik. (IOM, 2018)

Kazachstán se účastní Globálního fóra o migraci a rozvoji (GFMD). Je také členským státem IOM a je zapojen do mnoha iniciativ pod vedením IOM. Kazachstán je členem

dvou regionálních konzultačních procesů: Almatského a Budapešťského procesu. Kazachstán se připojil k budapešťskému procesu v roce 2003. Budapešťský proces se zaměřuje na rozvoj komplexních a udržitelných systémů pro řízenou migraci. Velkým pokrokem pro mobilitu pracovních sil bylo členství Kazachstánu v Euroasijské hospodářské unii (EEU) a přístup na společný trh práce Ruské federace, Běloruska, Kyrgyzstánu a Arménie. Kazachstán se také snaží zlepšit mobilitu pracovních sil v jiných organizacích prostřednictvím řady dohod, včetně: doporučení ve formě právního aktu „Migrace pracovních sil v zemích Společenství nezávislých států (SNS)“. Oblasti s potenciálem dalšího rozvoje Kazachstán neratifikoval ani nepodepsal Mezinárodní úmluvu o ochraně práv všech migrujících pracovníků a členů jejich rodin. Neratifikoval ani Úmluvu ILO o zaměstnávání migrantů ani Úmluvu MOP o migrujících pracovnících. Země není smluvní stranou úmluv o bezdomovectví. (IOM, 2018)

Republika Kazachstán zaručuje ochranu práv a svobod migrujících pracovníků v souladu se svou ústavou, zákony a mezinárodními dohodami. Kazachstán reguluje pracovní imigraci prostřednictvím ministerstva práce a sociální ochrany. Stanovuje roční kvóty pro migrující pracovní sílu podle ekonomických sektorů a regionů na základě poptávky a podnětů místních orgánů.

V Kazachstánu existuje jen málo opatření na podporu etického náboru imigrantů. Kromě toho ochrana práv kazašských státních příslušníků pracujících v zahraničí nebyla politickou prioritou, a kromě konzulární pomoci neexistují žádné zvláštní mechanismy na obranu práv kazašských migrujících pracovníků v zahraničí. V době krize může Kazachstán upustit od postupů kontroly hranic v rámci imigrace, hlavně když jsou v ohrožení lidské životy. Výbor pro mimořádné situace Ministerstva vnitra provozuje ve spolupráci s Ministerstvem pro mimořádné situace Kyrgyzské republiky Středisko pro mimořádné situace a omezování rizika katastrof. To se věnuje strategii do roku 2030, která cílí na zvyšování povědomí veřejnosti o souvislosti mezi zhoršujícími se podmínkami životního prostředí, změnou klimatu a migrací. Kazachstán nepřijal žádné strategie, které by se věnovaly migračním tokům způsobeným změnou klimatu. (IOM, 2018)

Výcviku příslušníků pohraniční služby se věnuje kazašská akademie pohraniční služby, v rámci které probíhají pravidelná školení o správě hranic jako součást programu správy hranic ve Střední Asii. Tento program je sponzorován Evropskou unií, stejně jako regionální školení, které je vedené Organizací pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE). Kazašské hraniční kontroly jsou přísné, hlavně na vnějších hranicích se zeměmi bývalého SSSR z důvodu potlačení rostoucí nelegální migrace a obchodování s lidmi. Existuje výbor pro boj proti obchodování s lidmi, který provozuje kazašské ministerstvo práce a sociální ochrany a ministerstvo vnitra. Členy výboru jsou také Generální prokuratura, IOM, OBSE a několik místních nevládních organizací (NGO). (IOM, 2018)

Kazachstán nemá politiku, která by motivovala k návratu svých občanů žijících v zahraničí. Výjimku tvoří pouze repatriační program pro etnické Kazachy žijící v zahraničí. Neexistují ani žádné reintegrační programy pro migranty, kteří se chtějí vrátit do Kazachstánu. Koncepce migrační politiky na období 2022-2026 zahrnuje zlepšení systému řízení etnické migrace. (Chernyshevskaya, 2022) Úředníci mají v úmyslu věnovat větší pozornost problémům zaměstnávání oralmanů a jejich integraci do místních komunit. Na fondu na podporu krajanů "Otandastar" se plánuje začít pracovat aktivněji. Její zástupci se budou snažit o osvětu programu přesídlení v Kazachstánu v kazašských komunitách různých zemí. Existují plány na zjednodušení postupu pro získání kazašského občanství etnickými Kazachy, kteří se rozhodnou vrátit do své historické vlasti.

7. Závěr

Otázka migrace byla pro Kazachstán vždy důležitá kvůli geopolitické a ekonomické poloze a historii země. Na počátku sovětského období přiměly represe kazašské elity, nucená kolektivizace a masové hladovění mnoho Kazachů k emigraci. Na druhou stranu Kazachstán zažil příliv milionů lidí, kteří byli deportováni z jiných částí Sovětského svazu. Během druhé světové války bylo do Kazachstánu evakuováno mnoho průmyslových zařízení a lidí, což také přispělo ke zvýšení populace. Význam migračních trendů vzrostl krátce před získáním nezávislosti Kazachstánu v roce 1991 po rozpadu Sovětského svazu a během let nezávislosti. Mnoho zástupců etnických skupin, kteří se z nějakého důvodu přestěhovali do Kazachstánu, se rozhodlo vrátit do své historické vlasti. Po rozpadu Sovětského svazu se všechny bývalé republiky SSSR potýkaly se značnými kulturními, sociálními a ekonomickými problémy a problémy v dalších oblastech života. Všeobecná nestabilita nových nezávislých států má významný vliv na migrační toky v postsovětském prostoru.

Občané Uzbekistánu, Kyrgyzstánu a Tádžikistánu tvoří asi dvě třetiny migrujících pracovníků v Kazachstánu. Jejich skutečný počet lze odhadnout podle počtu vydaných povolení k přechodnému pobytu. Nejvíce imigrantů v Kazachstánu pochází z Uzbekistánu, dále z Kyrgyzstánu a Tádžikistánu, tedy z okolních sousedních zemí. Většina migrujících pracovníků, jejichž status je nelegální, vykonává práci s nízkou kvalifikací. Pracují na stavbách, v zemědělství, na trzích, v sektoru služeb a v soukromých rodinách jako domácí pracovníci. Migrující pracovníci ze sousedních zemí Střední Asie, přicházejí do Kazachstánu hlavně z ekonomických důvodů a lepším životním podmínkám. Kazachstán má značné problémy s nelegální migrací.

Přibližně 5 milionů etnických Kazachů žije mimo Kazachstán ve více než 40 zemích. Nejvíce z nich žije v Uzbekistánu, v Číně a v Rusku. Dále menší počet obyvatel žije v Turkmenistánu, Mongolsku a Kyrgyzstánu. Důležitá část kazašské diaspory se nachází v Turecku, Afghánistánu a Íránu. Kazaši žijí také v západní Evropě, Asii, Severní a Jižní Americe. Největší procento etnických Kazachů v zahraničí tvoří potomci těch, kteří opustili Sovětský svaz ve 20. - 30. letech 20. století. Historie nezávislého Kazachstánu má několik hlavních migračních vln. Každá z nich je spojena s jakýmkoli hospodářským poklesem.

Mezi hlavní příčiny environmentální migrace v Kazachstánu patří radioaktivní záření a jeho dopad na obyvatele země. Nejvíce postiženou oblastí je oblast Semipalatinsku, Pavlodaru a Karagandy. V této oblasti probíhaly jaderné testy, při nichž vznikly atomová jezera, díky kterým se rozšířily emise radioaktivních plynů do ovzduší a půdy. Obyvatelé těchto oblastí byli následně nuceni opustit své domovy a čelili mnoha zdravotním problémům. Radioaktivní pokusy ovlivnily také zemědělství, ekosystémy, řeky, krajinu a socioekonomické podmínky v přilehlých oblastech. Oblast Atyrau na západě Kazachstánu je také postižena radiací, ale i znečištěním vody těžkými kovy. Voda hraje v rámci environmentální migrace v Kazachstánu důležitou roli. V zemi jsou časté povodně, ale země se potýká také s nedostatkem vody, hlavně ve venkovských oblastech, které jsou závislé na zemědělství. Za největší katastrofu můžeme považovat závažná sucha v oblasti Aralského jezera, která vedla k masivní migraci lidí do jiných regionů, ale také do jiných zemí. Tuto problematiku řeší nejen Kazachstán samotný, ale i OSN, EU a jiné země, které se snaží Kazachstánu pomoci, jako např. Norsko. Dnes trpí Aralská oblast písečnými bouřemi a desertifikací. Populace v této oblasti výrazně klesá. Mimo problémy s vodou, se Kazachstán potýká s problémem kyselých dešťů, které poškozují životní prostředí některých oblastí země. Mezi nejvíce znečištěná města kvůli emisím z ropných, plynových a chemických továren, patří Almaty, Karaganda, Shymkent a Rider. Přilehlá města a jejich obyvatele trápí mnoho zdravotních problémů, které jsou spojené se znečištěním ovzduší. Orná půda okolních oblastí se stává jedovatou kvůli chemikáliím, které se dostávají do půdy, což má další vliv na zemědělství a lidé kvůli tomuto problému migrují do jiných oblastí Kazachstánu. Obecně environmentální problémy postihují více venkovské oblasti než města.

Za posledních 20 let se země neustále rozvíjí a rozvíjí ekonomiku, což vede k ještě větší potřebě pracovních zdrojů, zejména kvalifikovaného personálu. Kromě toho je Kazachstán územně velkou zemí a životní podmínky, přírodní a klimatické charakteristiky se také značně liší od regionu k regionu. Hustota obyvatelstva v různých oblastech se také liší. Všechny tyto faktory ovlivňují přijetí a rozvoj migrační politiky, která zase určuje migrační trendy v zemi. Migrace přímo souvisí se socioekonomickým rozvojem země, demografickou situací a také s tím, jaké strategické úkoly a rozvojové plány jsou v zemi definovány.

Kazachstán se snaží cílit na repatriační program, v rámci kterého se do země vrací oralmani. Tato strategie je pro Kazachstán důležitá v rámci zachování zvyků a tradic. Dále se země potýká se záporným migračním saldem, což způsobuje odliv kvalifikovaných lidí a zároveň do země migruje hlavně nekvalifikovaná pracovní síla. Pracovní právo migrantů je špatně ošetřeno, migranti nemají např. právo pracovat v bezpečnostních složkách země. V Kazachstánu neexistují žádné mechanismy na obranu práv Kazachů, kteří migrují do zahraničí. Koncepce migrační politiky na období 2022-2026 bude zacílená na zlepšení systému etnické migrace.

Kazachstán se potýká hlavně s problémy zařazení zahraničních studentů do systému školství a využití potenciálu pracovní síly studentů ze zahraničí. Dále zemi trápí nelegální migrace, která je často spojená s kriminalitou, migranti mají nedostatečné ubytování a životní podmínky. Častým problémem je obchodování s lidmi, sexuální zneužívání a špatné pracovní podmínky. Mezi další problémy patří otázka práva na důchod a sociální dávky pro příchozí migranty, na které migranti zatím právo nemají. V Kazachstánu je nutné zlepšit občanskou participaci, protože cizí státní příslušníci se nemohou účastnit místních nebo regionálních voleb, bez ohledu na jejich právní status nebo stav pobytu.

Kazachstán se potýká s teritoriální disproporcí v rozložení obyvatelstva. Tuto skutečnost stěžují vnitřní migrační toky, které se soustřeďují hlavně do měst Nur-Sultan a Almaty. Vláda se dlouhodobě snaží přemístit obyvatele z přelidněného jihu na vylidněný sever Kazachstánu, avšak neúspěšně. V severní části země se nachází velké podniky a významné zemědělské a nerostné zdroje, ale chybí pracovní síla. V blízké budoucnosti Kazachstán potřebuje modernizovat stávající migrační politiku týkající se práce a migrantů. Je potřeba regulovat vnitřní migrační toky, protože jinak územní disproporce v rozložení obyvatelstva zpomalí socioekonomický rozvoj. Severní část země se nebude moci plně rozvíjet kvůli nedostatku pracovníků a jižní část zatíží stát sociálními závazky. Kvůli této skutečnosti vytvořil Kazachstán koncept migrační politiky na období 2017–2021. Koncept spočívá v dodržení dočasné migrace za účelem zapojení cizinců jako pracovníků, dále v optimálním přesídlení občanů po celé republice, ale i dlouhodobé stálé migraci ve vztahu k repatriantům přijíždějícím do země. (Informační a právní systém normativních právních aktů Republiky Kazachstán, 2021) Vnitřní migraci se věnuje program „Enbek“, který motivuje různými prostředky přesídlení obyvatel na sever země. Koncept poskytuje nové pobídkové nástroje jak pro budoucí vnitřní migranty, tak pro zaměstnavatele, kteří je zaměstnají. Spočívá hlavně v kompenzaci nákladů na nákup bydlení pro vnitřně vysídlené osoby.

Zdroje

- Adilet. (31. prosinec 2013). *Ke Komplexnímu plánu řešení problémů migrace, posílení kontroly migračních toků ze sousedních států, vytvoření příznivých podmínek pro domácí kvalifikovaný personál s cílem zabránit jeho nadměrnému odlivu do zahraničí*. Dostupné z adilet.zan.kz: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P1300001593>
- Agency for Strategic planning and reforms of the Republic of Kazakhstan Bureau of National statistics. (13. duben 2021). *DEMOGRAPHIC STATISTICS*. Dostupné z stat.gov.kz: <https://stat.gov.kz/official/industry/61/statistic/6>
- Aktuálně.cz. (27.. červenec 2016). *Aktuálně*. Dostupné z Kazachstán: <https://www.aktualne.cz/wiki/geografie/staty-a-mesta/kazachstan/r~726e3bce54bf11e6888a0025900fea04/>
- AMO. (2009). *Komise pro udržitelný rozvoj (CSD)-Migrace*. Dostupné 11. duben 2022, z www.amo.cz: <https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2016/01/PSS-Migrace-CSD1.pdf>
- AMO. (2009). *Migrace*. Dostupné 12. únor 2022, z Prague model united nations (Pražský model spojených národů)-Komise pro udržitelný rozvoj (CSD): <https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2016/01/PSS-Migrace-CSD1.pdf>
- Anand, R. K. (květen 2015). Environmental Change and Forced Migration: A Critical Issue of Kazakhstan. *International Journal of Science and Research (IJSR)*, stránky 3079-3086.
- Arystan, Z. (2005). *Národní encyklopedie* (2. vyd.). Almaty, Kazachstán: Vědecké nakladatelství. Dostupné 2. duben 2022, z https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D0%B7%D0%B0%D1%85%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%8F_%D1%8D%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%BA%D0%BB%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D1%8F
- Cameron, S. (26. listopad 2015). *Hladomor v Kazachstánu ve 30-33 letech: moderní výzkum a nové směry ve studiu problému*. Dostupné z Caa-network.org: <https://www.caa-network.org/archives/6126>

- Coursehero. (2022). *History of Kazakhstan 1917-1945 - Events in Kazakhstan...*
Dostupné z Course hero: <https://www.coursehero.com/file/20345133/History-of-Kazakhstan-1917-1945/>
- Čižinský, P. H. (23. květen 2012). *Dočasná pracovní migrace jako součást migrační politiky státu*. Dostupné 12. duben 2022, z www.migraceonline.cz:
<https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/docasna-pracovni-migrace-jako-soucast-migracni-politiky-statu>
- Eurasijská hospodářská komise. (23. listopad 2020). *Statistický rok Eurasijské hospodářské unie*. Dostupné z eurasiancommission.org:
http://www.eurasiancommission.org/ru/act/integr_i_makroec/dep_stat/econstat/Documents/Stat_Yearbook_2020.pdf
- Euroasijská hospodářská komise. (září 2020). *Sociálně-demografické ukazatele*. Dostupné z eurasiancommission.org:
http://www.eurasiancommission.org/ru/act/integr_i_makroec/dep_stat/econstat/Documents/Bulletin_SDI/SDI%202020_09.pdf
- FIDH. (srpen 2016). *Pracovní migranti v Kazachstánu: bez postavení a práv*. Dostupné z fidh.org:
https://www.fidh.org/IMG/pdf/note_kazakhstan_681r_6_sept_2016_ru_web.pdf
- Galimova, A. K. (2011). Problematika státně-právní regulace migračních repatriačních procesů v Republice Kazachstán. *Bulletin Tomské státní univerzity*, stránky 113-119. Dostupné z Вестник Томского государственного университета.
- Henig, D. (2. březen 2007). *Antropowebzin-Migrace*. Dostupné 15. duben 2022, z antropoweb: <http://www.antropoweb.cz/cs/migrace>
- Chernyshevskaya, I. (29. březen 2022). *Jaká bude nová migrační politika Kazachstánu?* Dostupné z cabar.asia: <https://cabar.asia/ru/kakoj-budet-novaya-migratsionnaya-politika-kazahstana>
- Chokay, M. (23. prosinec 2005). *Ruská politika a turkestanské národní hnutí*. Dostupné z Střední Asie: <https://centrasia.org/newsA.php?st=1135332060>
- Informační a právní systém normativních právních aktů Republiky Kazachstán. (29. březen 2021). *O schválení Koncepce migrační politiky Republiky Kazachstán na*

léta 2017-2021 a Akčního plánu realizace Koncepce migrační politiky Republiky Kazachstán na léta 2017-2021.

- Internetový portál Nur. (2012). *Historie*. Dostupné z NUR KZ: <https://web.archive.org/web/20120825093319/http://visitkazakhstan.nur.kz/ru/about/88/>
- IOM. (1. listopad 2007). *DISCUSSION NOTE: MIGRATION AND THE ENVIRONMENT*. Dostupné 28. duben 2022, z iom.int: https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbd1486/files/jahia/webdav/shared/shared/main/site/about_iom/en/council/94/MC_INF_288.pdf
- IOM. (květen 2018). *Migration Governance Snapshot: the Republic of Kazakhstan*. Dostupné z migrationdataportal.org: https://www.migrationdataportal.org/sites/g/files/tmzbd1251/files/2018-05/MGI%20report%20Kazakhstan_0.pdf
- IOM. (2019). *Vnější migrace mládeže v zemích Střední Asie: Analýza rizik a minimalizace negativních následků*. Dostupné z kazakhstan.iom.int: https://kazakhstan.iom.int/sites/g/files/tmzbd1211/files/documents/External%20Youth%20Migration_RUS_2019_1_updatedcover.pdf
- IOM. (2021). *Studie pracovní mobility v migračním koridoru Střední Asie-Ruská federace*. Dostupné z kazakhstan.iom.int: https://kazakhstan.iom.int/sites/g/files/tmzbd11586/files/documents/mobilnost-rabochey-sily-v-koridore-ca-rf_0.pdf
- IPCC. (2014). *AR5 Synthesis Report: Climate Change, 2014*. Dostupné 23. duben 2022, z IPCC: <https://www.ipcc.ch/report/ar5/syr/>
- Lukyanets, A. a. (19. červen 2020). THE ECONOMIC AND SOCIAL CONSEQUENCES OF ENVIRONMENTAL MIGRATION IN THE CENTRAL ASIAN COUNTRIES. *CENTRAL ASIA AND THE CAUCASUS*, stránky 142-156. doi: 10.37178/ca-c.20.2.13
- Ministerstvo národního hospodářství Republiky Kazachstán Výbor pro statistiku a UNFPA. (4. květen 2020). *My, Kazachstán*. Dostupné z kazakhstan.unfpa.org: <https://kazakhstan.unfpa.org/ru/publications/%D0%BC%D1%8B-%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D0%B0%D1%85%D1%81%D1%82%D0%B0>

%D0%BD-80-

%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%86

Ministerstvo národního hospodářství Republiky Kazachstán Výbor pro statistiku a UNFPA. (4. květen 2020). *My, Kazachstán (80stran)*. Dostupné z kazakhstan.unfpa.org:

<https://kazakhstan.unfpa.org/ru/publications/%D0%BC%D1%8B->

%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D0%B0%D1%85%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD-80-

%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%86

Ministerstvo práce a sociální ochrany obyvatelstva Republiky Kazachstán. (14. leden 2022). *Více než 17,5 tisíce etnických Kazachů získalo v roce 2021 status kandas*.

Dostupné z [gov.kz](https://www.gov.kz):

<https://www.gov.kz/memleket/entities/enbek/press/news/details/312228?lang=ru>

Ministerstvo vnitra České republiky. (2021). www.mvcr.cz. Dostupné 20. březen 2022, z

Odbor azylové a migrační politiky:

<https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/slovnicek-pojmu.aspx>

Murphy, C. B. (28. srpen 2021). *Remittance*. Dostupné 24. duben 2022, z Investopedia:

<https://www.investopedia.com/terms/r/remittance.asp>

MZV. (15. prosinec 2019). *Business info*. Dostupné z Kazachstán: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled:

<https://www.businessinfo.cz/navody/kazachstan-zakladni-charakteristika-teritoria-ekonomicky-prehled/>

Osipova, I. (2. únor 2021). *Nezvrtné aneb Nové trendy v emigraci z Kazachstánu*.

Dostupné z cabar.asia: <https://cabar.asia/ru/nevozvratnye-ili-novye-trendy-emigratsii-iz-kazahstana>

Page, B. (2020). *International Encyclopedia of Human Geography* (2. vyd.). Kingston, ON, Kanada: Elsevier. doi:10.1016/B978-0-08-102295-5.10310-5

Palát, M. (2014). *Determinanty vzniku migrace a statistiky cizinců v Evropské unii*. Ostrava: KEY Publishing. Dostupné z Monografie.

PMP. (2010). *Kazachstán, Rozšířený migrační profil*. Dostupné z Budování migračních partnerství:

file:///C:/Users/Sabina/Downloads/Kazakhstan_Extended_Migration_Profile_ru.pdf

The World Bank. (5. květen 2022). *GDP (current US\$)*. Dostupné z data.worldbank.org: data.worldbank.org

Tomorrow's world today. (18. říjen 2021). *What Is Environmental Migration?* Získáno 24. duben 2022, z Tomorrow's world today: <https://www.tomorrowworldtoday.com/2021/10/18/what-is-environmental-migration/>

UN. (2016). *International Migration Report 2015*. Načteno z United Nations: https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/MigrationReport2015_Highlights.pdf

UNDP Kazachstán. (4. únor 2014). *Pozice Oralmanů v Kazachstánu-Posouzení*. Dostupné z www.kz.undp.org: <https://www.kz.undp.org/content/kazakhstan/ru/home/library/inclusivedevelopment/status-of-oralmans-in-kazakhstan--overview.html>

UNHCR Česká republika. (19. prosinec 2016). *Žadatelé o azyl | Žádosti o mezinárodní ochranu*. Dostupné 15. duben 2022, z UNHCR, The UN Refugee Agency, Česká republika: <https://www.unhcr.org/cz/98-czkomu-pomahamezadatele-o-azyl.html.html>

UNICEF. (24. duben 2018). *Otázky migrace ve Střední Asii projednávané během kulatého stolu v Astaně*. Dostupné z UNICEF, KAZACHSTÁN: <https://www.unicef.org/kazakhstan/%D0%9F%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%81-%D1%80%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%B7%D1%8B/%D0%B2%D0%BE%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%8B-%D0%BC%D0%B8%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8-%D0%B2-%D1%86%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD>

- Ústava Republiky Kazachstán ze dne 28. ledna 1993. (28. leden 1993). *Ústava Republiky Kazachstán ze dne 28. ledna 1993*. Dostupné z web.archive.org: <https://web.archive.org/web/20121003054444/http://www.carudo.kz/647>
- Ústavní právo republiky Kazachstán. (prosinec. 16 1991). *Ústavní právo republiky Kazachstán*. Dostupné z online.zakon.kz: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1000798
- World population review. (12. únor 2022). *Kazakhstan Population 2022 (Live)*. Dostupné z World population review: <https://worldpopulationreview.com/countries/kazakhstan-population>
- Zákon Kazašské sovětské socialistické republiky z 24. dubna. (24. duben 1990). *Zákon Kazašské sovětské socialistické republiky z 24. dubna*. Dostupné z online.zakon.kz: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1000133
- Zákon Republiky Kazachstán o migraci obyvatelstva. (17. prosinec 1997). *Zákon Republiky Kazachstán o migraci obyvatelstva*. Dostupné z <http://hrlibrary.umn.edu/>: <http://hrlibrary.umn.edu/asylum/Rkazakh4.1.05.html>
- Zákon Republiky Kazachstán ze dne 22. července 2011 č. 477-IV. (22. červenec 2011). *O migraci*. Dostupné z Adilet.zan.kz: <https://adilet.zan.kz/eng/docs/Z1100000477>
- Zákon Republiky Kazachstán ze dne 26. června 1992. (26. červen 1992). *O migraci*. Dostupné z adilet.zan.kz: file:///C:/Users/Sabina/Downloads/z920003300_.13-12-1997.rus.pdf
- Zhanaikhana Bolat, K. B. (2013). *Four Bloody Incidents in the History of Kazakh History*. Dostupné 30. duben 2022, z ScienceDirect: <https://pdf.sciencedirectassets.com/277811/1-s2.0-S1877042814X00169/1-s2.0-S187704281401355X/main.pdf?X-Amz-Security-Token=IQoJb3JpZ2luX2VjEFMaCXVzLWVhc3QtMSJIMEYCIQDKyvDQDr%2BE9Be5wL9kHsVw5HsPGIb5lm4vvgmpmYzwLgIhAJ00j7tD12CdpJuqYO K9qLD8GBD3WPEUZMel15mneC>

